24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
СЕНТЯБРЬ
18
КĔÇНЕРНИКУН
220 (5935) №

Чăваш Коммуни

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Колхоз тупăшне тĕрĕс валеçмелле

Кăçал колхозсен уйхирĕсенче вăйлă тырпул ÿссе çитĕнчĕ. Колхозниксемпе колхозницăсем вăйлă тырпулшăн тар юхтарса ĕçлени ахаль пулмарĕ, вăл хăйĕн пуян çимĕçĕсене пачĕ. Вăрнар, Елчĕк тата Чкаловски районсенчи колхозсем гектартан вăтам шутпа 18 центнер таран тĕштырă пухса кĕнĕ. Республикăн ытти районĕсенче те тырпул вăйлă пулнă. Малтанлăха шута илнĕ тăрăх, Сĕнтĕр районĕнчи «Ударник» колхоз гектартан 115 пăт таран, Калинин ячĕпе тăракан колхоз (Шăхасан р.) 120-шер пăт, «Зеленовка» колхозĕнчи 6-мĕш бригада 130-шер пăт тĕштырă туса илнĕ.

Отечественнăй аслă вăрçă кунĕсенче çакăн пек вăйлă тырпул пухса кĕртни вăл — тăван çĕршыв оборонине çирĕплетни пулать. Çакă ĕнтĕ колхозлă ялсенчи патриотсемпе патриоткăсене хăйсен вырăнĕсенче татах та тухăçлăрах ĕçлеме хавхалантарчĕ. Колхозсенче халĕ двухсотниксен тата трехсотниксен шучĕ сехетсерен ÿссе пырать. Кашни колхозник ик-виçĕ çыншăн ĕçлесе, обществăллă хуçалăха тĕреклетме, ытларах ялхуçалăх продуктисем пама тăрăшса ĕçлет. «Çĕнĕ хунав» колхозри (Ишлей р.) А. Данилова колхозница молотилкăпа авăн çапнă çĕрте виçĕ çын тумалли ĕçе пĕр пĕчченех туса пырать. А. Трофимов колхозник улăм ури тунă çĕрте икĕ çын ĕçлемелли ĕçе туса пырать. Ленин ячĕпе тăракан колхозри (Çĕмĕрле р.) ватă колхозник Василий Федоров юлташ ялхуçалăх ĕçĕнче 139 ĕçкунĕ тунă. Ишлей районĕнчи «Вускасси» колхозĕнчи 55 çулхи И. Волков, хăйĕн арăмĕпе пĕрле, 7 кун хушшинче 47,5 ĕçкунĕ ĕçлесе илнĕ. Иван Волков уй ĕçĕ пуçланнă кунранпа пĕр ĕçрен те юлман. Çапла ĕçленипе вăл 200 ĕçкунĕ ытла тунă.

Государствăна тырă тăратмалли обязательствăна йĕркеллĕ пурнăçласа пырса, колхозсем обществăллă фонда тырă хываççĕ, колхозниксене ĕçкунĕсем тăрăх авансла тырă тата пахча-çимĕçсем валеçсе параççĕ. Артель хуçалăхĕнче тăрăшса ĕçлекен колхозниксемпе колхозницăсем авансла вуншар пăт тырă тата ытти продуктсем илеççĕ.

Сăхра ялсоветĕнчи «Машина» колхоз (Советски р.) гектартан вăтам шутпа 20 центнер тĕштырă туса илнĕ. Колхоз государство умĕнчи тырпул обязательствине тултарнă. Колхозниксене авансла кашни ĕçкунĕ пуçне çуршар килограмм тĕштырă валеçсе панă. «Радио» колхозра ĕçкунĕ пуçне 800-шер грамм тырă, «Крестьянская газета» колхоз ĕçкунĕ тăрăх колхозниксене пахча-çимĕçсем валеçсе панă.

Колхозниксене ĕçкунĕсем тăрăх авансла тырпул тата пахча-çимĕçсем валеçсе парассине тĕрĕс тата вăхăтра туса ирттересси — политикăллă пысăк ĕç, вăл колхоз пурнăçĕнче паллă вырăн йышăнса тăрать. Ĕçкунĕ тăрăх авансла тырпул валеçсе пани артель тупăшне валеçмелли малтанхи тапхăр пулать. Çавăнпа пĕрлех, артель хуçалăхĕнче тăрăшса ĕçлекен колхозниксене хавхалантармалли формăсенчен пĕри шутланать. Колхозник мĕнчухлĕ ытларах ĕçкунĕ ĕçлесе тунă, çавăн чухлĕ нумайрах авансла тырă тата ытти продуктсем илме тивĕç. Çакă ĕнтĕ ĕç дисциплинине çирĕплетме тата производствăри ĕç тухăçлăхне хăпартма пулăшакан чи лайăх агитаци пулса тăрать.

Партипе правительство колхозниксене ĕçкунĕ тăрăх авансла тырпул тата ытти продуктсене валеçсе пама çирĕп йĕрке туса панă. Уборка вăхăтĕнче, колхозсем государствăна тырпул тăратмалли плана тултариччен, государствăна леçсе панă тырă шутĕнчен колхозниксене авансла тырă пама тата хуçалăхăн шалти нушисем валли 15 процент тĕштырă уйăрса хăвараççĕ. Çак правилăна çирĕппĕн пăхăнса ĕçлени колхоз председателĕсене государство умĕнчи обязательствăна срокра пурнăçлама тата ĕçтухăçлăхне тата ытларах ÿстерме хушать. Анчах çак кăтартăва колхоз руководителĕсем пурте мар çирĕппĕн пăхăнса тăраççĕ-ха. Хăшпĕр колхозсем государствăна тырпул тăратмалли плана тултарнă, анчах колхозниксене авансла тырă валеçсе памаççĕ-ха. Çакна колхоз руководителĕсем колхозниксен пурин те кивĕ тырă пуррипе ăнлантарса параççĕ. Паллах, çакă тĕрĕс мар. Колхозниксене ĕç кунĕ тăрăх авансла тырă тата час пăсăлакан продуктсене валеçсе парассине тытса тăмалла мар. Анчах çакна вăхăтра туса ирттерес тесен, малтан государство умĕнчи обязательствăна тултармалла тата авăн çапас ĕçе куллен вăйлатса пыни кирлĕ. Иртнĕ çулхине хăшпĕр колхозсем ĕçкунĕсене тĕплĕн шута илмесĕрех колхозниксене пурне те пĕр пек виçепе продуктсем валеçсе панă пулнă. Çапла вара хăшпĕр колхозниксем хăйсене тивĕçлĕ тырпулран та ытларах илнĕ. Çакăн пек тĕслĕхсем кăçал та пулма пултараççĕ. Хăшпĕр колхозсем государство умĕнчи обязательствăна тултармасăрах çапса хатĕрленĕ тырпула виçесĕр салатаççĕ. Çапла тунипе вара колхозниксене ĕçкунĕсем тăрăх авансла тырă валеçсе памалли йĕркене пăсаççĕ.

Колхоза хирĕçле практикăпа хытă кĕрешмелле. Колхозниксене ĕçкунĕ тăрăх авансла ялхуçалăх продуктисем вăхăтра валеçсе пани колхозăн обществăллă интересĕсене колхозниксен хăйсен интересĕсемпе тĕрĕс çыхăнтарса пыма кирлĕ формăсенчен пĕри пулса тăрать. Колхоз руководителĕсем çакна асра тытни кирлĕ, колхозниксене ĕçкунĕ тăрăх авансла тырă валеçсе пани колхозри ĕçсене туса чăрмантармасть, пачах урăхла, уй ĕçĕсене хăвăртрах вĕçлеме пулăшать.

Çавăн пекех, тырпул тухăçне, ялхуçалăх продукцисене тата выльăх-чĕрлĕх йышне ÿстермелли плана ирттерсе тултарнăшăн хушса панă ĕçкунĕсем шучĕпе колхозниксене час пăсăлакан продуктсене те (сĕт, пахча-çимĕç) авансла валеçсе парас пулать.

Ĕçкунĕ тăрăх колхозниксене авансла ялхуçалăх продуктисем валеçсе парас çĕрте колхозниксен ĕçне тĕрĕс шута илсе пыни питех те пысăк вырăн йышăнса тăрать. Учет ĕçне тĕрĕс йĕркелемесĕр колхозниксене ĕçкунĕ тăрăх авансла ялхуçалăх продуктисене валеçсе парассине тĕрĕс туса ирттерме çук. Çавăнпа та, колхоз счетоводĕсене колхозниксем ĕçлесе тăвакан ĕçкунĕсене тĕрĕс шута илсе пыма хушас пулать. Колхозниксем ĕçлесе илекен пур ĕçкунĕсене те ĕç кĕнекисем çине вăхăтра лартса пымалла. Колхозникăн пĕр ĕçкунĕ те сухалса юлмалла мар.

Колхозниксене ĕçкунĕ тăрăх авансла парасси ответлă ĕç. Çак ĕçе колхозсенче ялхуçалăх ĕçĕсене вăхăтра тата пысăк пахалăхпа туса ирттерессипе çыхăнтарса пымалла.

Иккĕмĕш воскреснике 13 миллион çынна яхăн хутшăннă

Комсомолецсемпе çамрăксен Пĕтĕм Союзри иккĕмĕш воскресникĕн итогĕсем çинчен 57 республикăран, крайран тата облаçран ВЛКСМ Центральный Комитетне сведенисем килнĕ, çав воскреснике Çамрăксен Пĕтĕм Тĕнчери XXVII кунĕ ячĕпе сентябрĕн 7-мĕшĕнче ирттернĕ.

Иккĕмĕш воскресник питĕ пысăк ăнăçлăхпа иртнĕ. Туллимар даннăйсем тăрăх, унта 12.980.400 çын хутшăннă, вăл августăн 17-мĕшĕнче пулса иртнĕ воскресникре хутшăннинчен 4 миллион çынна яхăнах ытларах пулать.

Воскресникра пулнисем сентябрĕн 7-че ĕçлесе оборона фондне 59.688.144 тенкĕ укçа тата 7.011.697 ĕçкунĕ панă. Çакă вăл малтанхи воскресникăн итогĕсенчен 15,6 миллион тенкĕ тата 5 миллион ĕçкунĕ ытларах пулать.

Тимофеев комбайнерăн çĕнтерĕвĕ

ШĂХАСАН. МТС комбайнерĕ Михаил Тимофеев юлташ «Коммунар» комбайнпа тырă вырнă чухне ĕç тухăçлăхне куллен ÿстерсе пычĕ. План тăрăх унăн 220 гектар вырмалла, сентябрĕн 7-мĕш тĕлне вăл 294 гектар çинчи тырпула вырса пуçтарнă. Çапла вара, иртнĕ çулхи пекех, Тимофеев юлташ комбайнпа тырă вырас тĕлĕшпе МТС-че малти вырăна йышăннă. Тырă вырма тухнăранпа Тимофеев юлташăн комбайнĕ пĕр чарăнмасăр ĕçлерĕ, вăл малашне те çавăн пекех ĕçлеме ĕмĕтленет. Çуртыррисене вырса пĕтернĕ хыççăн, Тимофеев юлташ хăйĕн комбайнне авăн çапас ĕçе куçарать. Çавăн пекех В. Васильева, И. Иванов, Кузнецов комбайнерсем те пысăк тухăçлăхпа ĕçлеççĕ.

Хăйсен боевой юлташĕсене фронта ăсатнă хыççăн, чылай трактористсем 2—3 çын вырăнĕнче ĕçлеме тытăнчĕç. Акă 8-мĕш бригадăри тракторист Яков Яковлев хăех икĕ сменăн трактористчĕ, хăех МК-1100 маркăллă молотилкăн машиновечĕ пулса ĕçлет. Çапла ĕçлесе вăл ĕç нормине 220 процент тултарать, е 12 тонна çапас вырăнне талăкра 26—30 тонна тырă çапать.

В. ЧЕРНОВ.

Кĕрхи çĕртме планне тултарнă

ÇĔРПУ. Аслă Тугаль ялсоветне кĕрекен «Волга» колхоз чылай ĕçсемпе мала тухса пырать. Ку колхоз сентябрĕн 12-мĕш тĕлне кĕлтесене капана хывса пĕтернĕ. Çавăн пекех государство умĕнчи обязательствăсене те срокченех тултарнă.

Колхоз ĕç вăйĕпе тĕрĕс усă курса ĕçленипе кĕрхи çĕртме планне те кĕске срокра пурнăçланă. **П. ИВАНОВ.**

Совет Информаци Бюровĕнчен

(Сентябрĕн 16-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерÿ)

Сентябрĕн 16-мĕшĕнче пирĕн войскăсем противника хирĕç пĕтĕм фронтра çапăçусем туса пынă.

Пирĕн авиаци противникăн мотомехчаçĕсене, пехотине тата артиллерине пыра-пыра çапнă, унăн аэродромĕсенчи авиацине атакăланă тата переправисем çине бомбăсем пăрахнă.

Сентябрĕн 14-мĕшĕнче сывлăшри çапăçусенче тата противникăн аэродромĕсенче нимĕçсен 29 самолетне пĕтерсе тăкнă. Пирĕн 18 самолет пĕтнĕ.

Тĕплĕн шута илнĕ тăрăх, пирĕн Çурçĕр флотĕнчи карапсем сентябрĕн 15-мĕшĕнче противникăнне малтан пĕлтернĕ пек икĕ пысăк транспорт мар, виçĕ пысăк транспортне пĕтерсе тăкнă.

* * *

Тĕплĕн шута илнĕ тăрăх, нимĕçсем Эзель утравĕ çыранне десант антарма хăтланнă чухне пирĕн çыранри артиллери, авиаци тата пирĕн флотăн карапĕсем противникăн войскăсем, танксем тата ытти тĕрлĕ вооружени тиенĕ 28 пин тонна водоизмещениллĕ 4 транспортне, пĕр миноносецне, 10 катерне тата нимĕç салтакĕсене тиенĕ вак суднисене пĕтерсе тăкнă. Нимĕçсен пĕр самолетне персе антарнă.

Тепĕр кунне противник нумай транспорт, вак суднăсем тата авиаци пухса тинĕсрен тата сывлăшран Эзель утравĕ çине каллех десант антарма хăтланса пăхнă.

Икĕ кун хушши хаяр çапăçусем пынă хыççăн противникăн тинĕсрен тата сывлăшран антарнă десанчĕн нумай пайне пĕтерсе тăкнă, юлашкисене тинĕсе кăларса ывăтнă.

* * *

Фронтăн Ленинград участокĕнче кĕрешекен пирĕн танк бригадисенчен пĕри ăнăçлă çапăçура тăшманăн 48 танкĕпе бронемашинине, 27 орудине тата 13 минометне пĕтерсе тăкнă.

* * *

Пирĕн войскăсем Ладога кÿллинче Рахмассаари утравне тăшманран тытса илнĕ. Утравшăн пынă çапăçусенче финсен салтакĕсемпе офицерĕсене 800 çынна çити вĕлернĕ тата противникăн 4 катерне, моторлă 2 ботне путарнă. Утрав çинчи гарнизонăн юлашкийĕсене тыткăна илнĕ.

* * *

Противникăн тыткăна илнĕ офицерĕсемпе салтакĕсем нимĕçсемпе румынсен çарĕ Одесса патне пымалли çулсем çинче пысăк çухатусем тÿсни çинчен каласа параççĕ. Румынсен 13-мĕш пехотнăй полкĕнчи 3-мĕш батальонри рота командирĕ капитан Теодор Танка пĕлтернĕ тăрăх, унăн ротинчи 200 салтакпа офицертан мĕнпурĕ те 20 салтак кăна тăрса юлнă. 13-мĕш полкри пĕрремĕш батальонăн тыткăна илнĕ командирĕ капитан Доробанцев çумĕнче рота командирĕ янă докладной запискăна тупнă, унта çапла пĕлтернĕ пулнă: «Малалла чăтса тăма вăй çук—çапла ĕнтĕ пирĕн хальхи положени. Малалла та кун пекех пулсан, эпĕ ухмаха тухса каятăп. Эпĕ анраса çитрĕм. Офицер çакнашкал япаласем çинчен каланишĕн каçарăр, анчах та темĕнле çын та, вăл тимĕр пек темĕнле çирĕп пулсан та, çакнашкал вăхăтра хăйĕн пуçне çухатнă пулĕччĕ. Манăн çынсем урăх чăтса ирттерме пултараймаççĕ, вĕсем ĕнтĕ 4 кун хушши çимен...».

Генерал Антонеску 30368-мĕш номерлĕ приказ кăларнă, унта вăл соединенисен, полксен, батальонсен тата ротăсен командирĕсене, вĕсен салтакĕсем наступленине кайма хăраса тăрсан, командирсене хăйсене хаяр мерăсем йышăнассипе хăратса каланă. Çав приказра: «Салтаксем каялла чакаççĕ пулсан, начальникăн вĕсем хыçне пулеметсем лартса, каялла таракannисене ним шеллемесĕр персе вĕлермелле», тесе каланă.

* * *

Нимĕçсем тытса илнĕ Чернигов хулинчен тарса тухнă совет гражданĕсен группи фашистла оккупантсен тискер террорĕ çинчен, фашистла оккупантсен тискер-кайăкла киревсĕр ĕçĕсем çинчен каласа кăтартнă. Усĕр нимĕç салтакĕсем çуртсене çĕмĕрсе кĕрсе стариксене, хĕрарăмсене тата ачасене вĕлернĕ. Рабочи Н. Д. Костко çапла каласа кăтартнă: «Хулана нимĕçсем килсе кĕрсен тепĕр сехетрен салтаксем хваттерсен алăкĕсене çĕмĕрсе кĕрсе, мĕн илсе кайма май пур—çавсене йăлтах илсе тухса кайнă. Хулана кĕнĕ кунхинех нимĕçсем прикладсемпе хĕнесе, Черниговра пурăнакан 35 çынна площаде хăваласа тухрĕç те, микрофон умĕнче нимĕç чаçĕсене саламсем калама хушрĕç. Çак ирсĕр инсценировкăна хутшăнма хулара пурăнакансенчен нихăшĕ те килĕшмерĕç. Çавăн хыççăн вара вĕсене пурне те пулеметсенчен персе вĕлерчĕç». «Çак сценăна эпĕ хамăн хваттертен чÿрече витĕр куртăм»—тесе каласа парать иккĕмĕш беженец, преподаватель Г. С. Замошников. Работница Р. Н. Коц, трамвай паркĕнчи столовăй кассирши Н. Я. Грозевская тата телеграфист С. Ю. Приходько вĕсем хăйсем «нимĕç салтакĕсен ушкăнĕ 16 хĕрарăма сĕтĕрсе пырса прикладсемпе хĕненине курни» çинчен каласа панă. Вагоновожатăй С. О. Юхимчук пирĕн командованине çапла каласа панă: «Нимĕç салтакĕсем манăн аттепе аннене манăн куç умĕнчех вĕлерчĕç. Манăн атте Осип Захарович Юхимчук хăйĕн çĕнĕ аттине нимĕçсене хывса пама килĕшмерĕ. Фашистсем аттене кил хушшине сĕтĕрсе тухрĕç те, вĕлерчĕç, унтан унăн уринчи аттине те хывса илчĕç. Аннепе иксĕмĕре пÿлĕме питĕрсе илчĕç. Эпир шаккарăмăр, алăка çĕмĕрме хăтлантăмăр. Тухса кайнă чухне фашистсенчен пĕри алăк çинелле персе хăварчĕ. Пуля хăма витĕр шăтарса тухса, манăн аннене пуçĕнчен тиврĕ».

* * *

Нимĕçсен фашистла çарĕсем Калинин облаçĕнчи хĕвеланăç енне пырса кĕрсен малтанхи кунсенчен пуçласах пиншер рабочисем, колхозниксем, учительсем, агрономсем тата совет служащийĕсем партизансен отрячĕсене кайнă. Великие Луки районĕнче ялсовет председателĕ Б. юлташ ертсе пыракан партизансен отрячĕ нимĕçсен тылĕнче 7 кĕпере çунтарса янă, çав кĕперсене малтан нимĕç саперĕсем юсанă пулнă. Çав районрах кĕрешекен, ялсовет председателĕ П. юлташ организациленĕ партизансен отрячĕ Голубеево ялĕнче хресченсене çаратакан нимĕç салтакĕсен группи çине тапăннă. Партизансем фашистсен 79 салтакне тата 5 офицерне вĕлернĕ тата амантнă, 3 автомашинине пĕтерсе тăкнă, противотанковăй 2 оруди, 144 снаряд, 35 винтовка, 10 пистолет, 7 фотоаппарат, нимĕçсен обмундированине 50 комплект тата кирлĕ документсем тытса илнĕ. Çак çапăçура партизансем Василий А., Михаил Т., Иван П. тата Афанасий В. уйрăмăнах хăйсем питĕ те хăюллă, паттăр пулнине кăтартса панă. Вĕсем противника чи малтан атакăласа оруди прислугине вĕлерсе пĕтернĕ тата орудисене тытса илнĕ. Ш. юлташ ертсе пыракан партизансен отрядĕнчи разведчиксем Каменски ялсоветĕнчи Боковая ялĕнчи нимĕç салтакĕсем хресченсенчен выльăхсене туртса илни çинчен пĕлнĕ. Партизансем засада туса нимĕç салтакĕсене вĕлерсе пĕтернĕ те, выльăхĕсене вăрмана илсе кайнă. Антоново ялĕнче отряд нимĕçсен постне пĕтерсе тăкса, ручной пулемет тата икĕ автомат тытса илнĕ. Юлашки 20 кун хушшинче отряд 88 фашиста вĕлернĕ, противник тылĕнче телефонпа телеграф пралукĕсене 92 çĕрте тата-тата янă, артиллери снарячĕсемпе апат-çимĕç тиенĕ 30 лав тата 10 автомашина тытса илнĕ.

* * *

Югославири антифашистсем Белградра нимĕçсен горючи усракан пысăк складне тивретсе янă. Белград çывăхĕнче, Землинăра вырăнти авиаци заводĕн сборочнăй цехне взрыв туса сирпĕнтерсе янă. Белградпа Загреб хушшинчи чугунçул линийĕнчи темиçе тĕлте партизансем телефонпа телеграф пралукĕсене татса тăкнă.

* * *

Германири информаци бюровĕ çакăн пек пĕлтерÿ сарнă: Ленинградăн пур районĕсенче те «политкомиссарсен кăтартăвĕсем тăрăх» обществăллă çуртйĕрсене взрыв туса сирпĕнтерсе яраççĕ тата вокзалсене, почтамта, правительство çурчĕсене, шкулсене, пурăнмалли çуртсене тата ытти çурт-йĕрсене ватса тăкнă та ĕнтĕ имĕш. Германири информаци бюровĕ çакна тыткăна илнĕ темле совет çыннисенчен ыйтса пĕлнĕ, тесе калать.

Германири информаци бюровĕн çак пĕлтерĕвĕ вăл намăса пĕлмесĕр суйни пулать. Çак пĕлтерÿ вăл нимĕçсем Ленинградри вăрçă ĕçĕшĕн нимĕнле вырăн та йышăнса тăман объектсене бомбăсем пăрахса çĕмĕрсе тăкма малтанах ăнлăн хатĕрленсе пырса, çавнашкал варварла ĕçсемшĕн ответлăха хăйсем çинчен малтанах сирсе яма хăтланни çинчен калать. Анчах та, çавнашкал жуликла хăтланни никама та улталаймĕ. Гитлерла мерзавецсем чи тискер ĕçсем тунине пĕтĕм тĕнче питĕ лайăх пĕлсе тăрать.

Килхуçи хĕрарăмĕсем те активлăн хутшăнчĕç

Канашри вагонсем юсакан заводри рабочисемпе служащисем, инженерсемпе техниксем мухтавлă боецсем валли пĕр кун хушшинче 30 мăшăр çăматă, 14 фуфайка, 10 кĕрĕк пиншак, 14 ăшă брюки, 24 çĕлĕк, 34 мăшăр çăм чулха, 35 мăшăр алшиш тата укçан нумай пухнă. Дежурнăй слесарь Федоров юлташ пĕр мăшăр çăматă, ăшă чулха, пĕр мамăк минтер, Панкратов юлташ кĕрĕк пиншакпа çĕлĕк, Шапкина юлташ хĕллехи пальто, слесарь Абрамов ăшă одеяло, çĕлĕк тата укçан 100 тенкĕ, слесарь Нурмахамедов пĕр мăшăр çăматă, алшиш, мастер Дубровин пĕр мăшăр çăматă параççĕ.

Рабочисемпе пĕрлех килхуçи хĕрарăмĕсем те Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă кĕпе-тумтир пухас ĕçе активлăн хутшăнчĕç. Вĕсем паянхи куна 64 мамăк минтер, 64 алшăлли тата ытти япаласем пухнă.

Фронт валли ăшă тумтирсем пухас ĕç сарăлсах пырать.

Г. МИХАЙЛОВ.

Совет Информаци Бюровĕнчен

(Сентябрĕн 17-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерÿ)

Сентябрĕн 17-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн войскăсем пĕтĕм фронтра противника хирĕç çапăçнă.

* * *

Фронтăн Хĕвеланăç енчи участокĕсенчен пĕринче пирĕн чаçсем противника хирĕç пулса иртнĕ хаяр çапăçусенче тăшманăн 60 танкне, 24 орудине, 51 пулеметне, 13 минометне, 316 винтовкине, снарядсем тултарнă 40 ещĕкне тата ытти нумай вооруженине пĕтерсе тăкнă тата тытса илнĕ. Фронтăн Хĕвеланăç енчи тепĕр участокĕнче совет артиллерисчĕсем пĕр кун хушшинче фашистсен 46 пулеметне, минометсен 10 батарейине тата орудисен 15 батарейине пĕтерсе тăкса путарса лартнă, нимĕç пехоти вырнаçнă 17 блиндажа çĕмĕрнĕ тата боеприпассем усракан 5 склада взрыв туса аркатнă.

* * *

Фронтăн Çурçĕр-Хĕвеланăç енчи участокĕсенчен пĕринче пирĕн самолетсем противник войскисем пĕр çĕре пухăнса тăнă тĕле ăнăçлăн пырса тапăннипе тăшман пехотине тиенĕ 27 автомашинăна, боеприпассем тиенĕ 5 автомашинăна, 5 танка, зенитнăй артиллерин батарейине çапса салатнă тата фашистсен салтакĕсене 150 çынна çити пĕтерсе тăкнă. Торопчинпа Данилов полковниксен авиаподразделенийĕнчи самолетсем противник аэродромĕ çине тапăннă чухне фашистсен 22 самолетне стройран кăларнă.

* * *

Одесса патне пымалли çулсем çинче пулса иртнĕ вăйлă çапăçура Жариков юлташ командир пулса ертсе пыракан моряк-пулеметчиксем противникăн кавалери чаçне çĕмĕрсе тăкнă. Çапăçу хирне тăшман салтакĕсем вилсе тата аманса нумай выртса юлнă. Темиçе вуншар кавалериста тыткăна илнĕ.

* * *

Старший лейтенант Новиков юлташ командир пулса ертсе пыракан самолетсен группи фронтăн Хĕвеланăç енче 50 автомашинăна, зенитнăй артиллерин 4 батарейине, полк артиллерийĕн 2 батарейине, нимĕçсен 250 салтакне тата салтаксем тиенĕ чугунçул вагонĕсене темиçе вагон пĕтерсе тăкнă. Кĕçĕн лейтенант Коробкин юлташ ертсе пыракан самолетсен группи нимĕçсен çар грузĕ тиенĕ 20 вагонне, горючи тултарнă 3 цистернине, пехота тиенĕ 8 автомашинине пĕтерсе тăкнă, противникăн пĕр çĕре пухăнса тăнă пехоти çине пулеметсенчен пенĕ тата 100 салтак ытла пĕтерсе тăкнă. Орленко лейтенант командир пулса ертсе пыракан самолетсем автоколоннăна тата пехотăпа артиллери колоннине атакăланă. Противникăн 15 автомашинине, 3 танкне, 6 повозкине, 3 батарейине тата 150 салтака çити пĕтерсе тăкнă.

* * *

Нимĕç захватчикĕсем оккупациленĕ Латви территоринче партизансен нумай йышлă отрячĕсем хăюллăн кĕрешеççĕ. Алуксне хулинчен инçех мар вырăнта Ригăри заводсенчен пĕринче цех начальникĕ пулса ĕçлекен К. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрячĕ ансăр чугунçул тăрăх çÿрессине пачах чарса лартнă. Пĕр уйăх хушшинче партизансем 21 вагонпа 3 паровоза, 16 автомашинăна, Алуксне—Вецгулбене линийĕ çинчи телефон çыхăнăвне пĕтерсе тăкнă тата салтаксемпе офицерсене 120 çын ытла вĕлернĕ. Çак отрядри нумайĕш партизансем фашистсенчен туртса илнĕ пистолетсемпе тата пулеметсемпе хĕçпăшалланнă. Елгаври предприятисенче ĕçленĕ рабочисенчен организациленнĕ партизанла отрядсенчен пĕри çак кунсенче Германи валли продовольстви тиесе лартнă поезда взрыв туса аркатнă. Сентябрĕн 8-мĕшĕнче отряд нимĕçсен продовольстви тиенĕ пысăк автоколонни çине тапăннă. Çавăн пек тапăннипе 16 грузовой машинăпа 7 мотоцикла пĕтерсе тăкнă.

Э. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрячĕ минăсем тиесе пыракан икĕ автомашинăна тытса илнĕ. Сентябрĕн 8-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле отрядри боецсем Гаця юханшывĕ урлă хывнă кĕпер çине (халăх пурăнакан Смилтэнэ пунктран çурçĕр хĕвелтухăç еннерехре) минăсем лартса тухнă. Ирхине кĕпер патне нимĕçсен боеприпассем тиенĕ автоколонни пырса çитнĕ. Кĕпер çине икĕ машина кĕрсе кайсан, партизансен отрячĕн командирĕ Э. юлташ кĕпере взрыв туса аркатнă. Кĕперпе пĕрлех икĕ автомашини те сывлăша сирпĕнсе кайнă. Уйăх çурă хушши çапăçнă вăхăтра отряд нимĕçсен 65 салтакне тата 8 офицерне вĕлернĕ.

* * *

Советăн тытса илнĕ территорийĕнче нимĕç фашисчĕсен влаçĕсем бандитла-кулакла элементсенчен тата уголовнăй преступниксенчен «управленин вырăнти органĕсене» тăваççĕ. Пинск облаçĕнчи Ганцивичски районра «вырăнти управлени» тунă, çав «управленине» 1920 çулта рабочисене персе вĕлернĕ паллă бандит Пушкар-Пухальский ертсе пырать. Нимĕçсен заданийĕ тăрăх, вырăнти халăха тискеррĕн асаплантарас тĕллевсемпе, Пушкар-Пухальский уголовнăй преступниксенчен банда организациленĕ. Кожан местечкинче нимĕçсем, вăрланăшăн тата хулиганлă ĕçсемшĕн темиçе хутчен те судпа айăпланнă темĕнле Олесик текен çынна хула пуçлăхĕ туса хунă. Пинск облаçĕнчи Давиг-Городокски районра Симогостичи ялĕнче уголовник-вăрăна тата çынвĕлерен Левковскине полици коменданчĕ пулма уйăрса лартнă. Гестапо руководителĕсем фашистсем тытса илнĕ районсенчи халăхăн кунçулне çавнашкал чи усал пÿтсĕрсен, бандитсен, уголовнăй преступниксен аллине панă.

* * *

Нимĕçсен фашистла мерзавецĕсем Советлă Украинăн тытса илнĕ районĕсенчи мирлĕ халăха халиччен курман-илтмен хаярлăхпа асаплантараççĕ. Днепропетровск облаçĕнчи Томаковка салинче нимĕçсем пĕтĕм халăха хăваласа пухнă та, вĕсене юханшыв урлă кĕпер тума хушнă. Фашистсем хресченсене ирĕксĕрлесех йывăр пĕренесемпе чулсене йăттарнă. Йывăр япаласене çĕклеме вăй çитерейменсĕр нумайĕш хĕрарăмсемпе стариксем ÿкнĕ. Вăйсăрланса çитнĕ çынсене фашистсен палачĕсем хулăсемпе тата штыксемпе хĕнесе ура çине тăратнă. Йывăр пĕрене çĕклейменнипе ÿкнĕ хăйĕн арăмне хÿтлеме хăтланнăшăн С. П. Губенко ятлă старик-колхознике нимĕç унтерофицерĕ штыкпа чиксе вĕлернĕ.

Одесса облаçĕнчи Первомайски районри Екатериновка салинче нимĕçсем ялти потребитель обществин председателĕ патне киле çĕмĕрсе кĕнĕ те, унăн хĕрĕсене илсе тухса кайнă, вĕсем çав хĕрсенчен мăшкăлланă тата тискеррĕн асаплантарнă. Первомайскран инçех мар вырăнта нимĕç офицерĕсем беженецсемпе пыракан икĕ лава тытса чарнă. Фашистсем беженецсене йăлтах çаратнă, унтан нумайччен тата тĕлĕнмелле мăшкăлласа пĕтернĕ хыççăн, вĕсене пурне те: старике, карчăка, подростока, икĕ çамрăк хĕрарăма тата кăкăр ачине персе вĕлернĕ. Первомайск хулинчи погром темиçе куна тăсăлнă. Фашистла салтаксен ушкăнĕсем хваттерсене çĕмĕре-çĕмĕре кĕнĕ, хÿтлĕхсĕр çынсене çаратнă тата вĕлернĕ.

* * *

Чугунçул транспортĕнчи машинистсем ĕçре паттăрлăх кăтартаççĕ, васкавлă грузсем тиенĕ йывăр составлă поездсене кирлĕ çĕре татти-сыпписĕр илсе çитереççĕ. Ярославль чугунçулĕн Сонково деповĕнче ĕçлекен машинистсем юлашки уйăх çурă хушшинче йывăр составлă поездсене 130 ытла илсе çÿренĕ, вĕсем нормăран ирттерсе тиесе кайнă грузсене яланхи составпа тиесе турттарас пулсан çĕнĕрен 50 поезд кирлĕ пулнă пулĕччĕ. Çурçĕр-Донецк чугунçулĕ çинчи депосенчен пĕринче ĕçлекен машинистсем 8 кун хушшинче йывăр составлă поездсене 60 ытла илсе кайнă. Мускав-Донбасс чугунçулĕ çинчи машинист-стахановецсем Придворов, Алимов, Рубцов, Костенко, Жеронкин юлташсем икĕ кун хушшинче йывăр составлă 17 поезда илсе кайнă. Машинистсем Волков, Янченко, Мацнов тата ытти юлташсем нормăран ирттерсе 32 пин тонна груз турттарнă. Куйбышев ячĕпе тăракан чугунçул çинчи Сызрань деповĕнче ĕçлекен машинистсем 6 кун хушшинче йывăр составлă поездсене 80 поезд ытла илсе çÿренĕ.

Чкалов ячĕпе тăракан артельре

ЕТĔРНЕ. Пушнар ялĕнчи Чкалов ячĕпе тăракан артель членĕсем производствăллă плана кашни уйăхрах ирттерсе тултарса пыраççĕ. Артель туса кăларакан продукци пахалăхĕ те ÿссех пырать.

СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ вăрçă вăхăтĕнчи ĕç режимĕ çинчен кăларнă Указа артельте ĕçлекенсем пысăк хаваслăхпа кĕтсе илчĕç. Мирлĕ вăхăтра вĕсем 7—8 сехет ĕçленĕ пулсан, халĕ 9—10 сехет хушши е кирлĕ пулсан ытларах та ĕçлеççĕ. Артельре ĕçлекенсенчен М. Иванова, Л. Смирнова, Е. Фомичева юлташсем малти ретре тăраççĕ. Вĕсем ĕç нормине яланах ытлашшипех тултарса пыраççĕ.

Артельре политикăллă агитаци ĕçне те лайăх йĕркеленĕ. Агитаторсем ĕçлекенсене кулленех Совет Информаци Бюровĕ пĕлтернине ăнлантарса параççĕ. Хĕрлĕ Çарăн фронтри патриотла ĕçĕсем çинчен хаçатсем вуласа параççĕ. Кунсăр пуçне ĕç тухăçлăхне ялан ÿстерсе пырасси çинчен сÿтсе-яваççĕ. Ыраш вырнă вăхăтра артель членĕсем таврари колхозсене кайса тырă вырма пулăшрĕç.

Çавнашкалах артельре оборона ĕçне те йĕркеллĕ вĕрентсе пыраççĕ. Халĕ юлашки кунсенче артельре ĕçлекенсем 26 хĕрача ГСО значокĕн нормине пачĕç.

А. СОЛОВЬЕВ.

ЕЛЬНЯ РАЙОНĔНЧЕ НИМĔÇ ДИВИЗИЙĔСЕНЕ ÇАПСА АРКАТНИ

Мăн çулăн икĕ енĕпе лупашкасенче, йывăç тĕмисем хушшинче, тĕмескесен тăпĕр енĕсенче, çулсем хĕрринче унта те кунта нимĕç снарячĕсен шаршанĕсем, картон ещĕксем ăшне тултарнă винтовка патронĕсен куписем, тĕрлĕрен çар пурлăхĕсем йăтăнса выртаççĕ. Аяккарахра, нимĕçсен огневой позицийĕсенче, орудисем курăнаççĕ. Вырман ыраш хушшинче, юман тĕмисем патĕнче, окопсенче винтовкăсем, автоматсем, пулеметсем йăваланса выртаççĕ. Çак мĕнпур япаласене мĕнле-пăрахса, тăкса, сапаласа хăварнине пăхсан, кунта мĕнешкел паника пулнине, Гитлерăн мухтанă дивизийĕсем, хăйсен тирĕсемсĕр пуçне, ытти мĕнпур япаласем çинчен манса кайса, выльăхла хăраса тарнине ăнланса илме йывăр мар.

Епле тарас мар-ха вĕсен! Пăхăр-ха эсир: противникăн позицийĕсем пирĕн тĕл тивекен снарядсем çуралнипе пĕтĕмпех лакăм-тĕкĕмленсе пĕтнĕ. Нимĕçсем пулнă пур вырăнсене те пирĕн артиллери çĕмĕрсе пĕтернĕ. Пĕчĕк лупашкасем, канавсем, ялсем çывăхĕнчи—тĕрĕсрех каласан, нимĕçсем çунтарса ярса кĕл купи туса хунă çуртсем çывăхĕнчи айлăмсем халĕ пирĕн таса çĕре таптанă пусмăрçăсен виллисемпе тулнă.

Пĕр авăк çил вĕрет те, унпа пĕрле сасартăк лĕклентерекен виле шăрши пырса çапать. Хытăрах вĕрсемччĕ, çил, пирĕн тăван çĕрсем çинчен фашист виллисен шăршине ĕмĕрлĕхех сирсе ярсамччĕ.

Ял хыççăн ял. Çуртсем умĕнче — хресченсем-колхозниксем. Каçхи сывлăшра савăнăçлă сасăсем илтĕнеççĕ. Çавăнтах çунса кайнă кил-çуртсем пирки хĕрарăмсем, ачасем хурланса макăрни илтĕнет.

Çаксем пĕтĕмпех—çунтарса янă ялсем те, нимĕçсен çирĕм ултă пăтала таканланă аттисем таптаса варланă хирсемпе уçланкăсем те—фашизмăн ирсĕр те тискер сăн-сăпачĕ çинчен каласа параççĕ, ылханлă тăшмана хаяррăн тавăрма чĕнеççĕ.

Хыçалта пысăк мар высотасем юлчĕç. Малта, лупашкаллăрах вырăнта, Ельня хули вырнаçнă. Çакăнта, Ельня таврашĕнче, Гитлерăн бандисем тискеррĕн иртĕхсе ашкăннă.

Фашистла ирсĕрсен халиччен никам илтмен тискер преступленийĕсем çинчен мĕнле сăмахсемпе каласа памалла-ши, тĕнчене çакăн çинчен мĕнле сăмахсемпе каласа пĕлтермелле-ши? Ельня хулине тĕппипех çунтарса янă. Кĕлпе, кăмрăкпа, хăрăмпа тулнă урамсем тăрăх килсĕр çынсем çӳреççĕ.

Аня Сергачева ӳсĕр пусмăрçăсенчен хăйĕн юлташĕсемпе пĕрле йĕпе те шăршлă подвалра пытанса пурăнни çинчен каласа парать.

Çав вăхăтра нимĕç варварĕсем хăйсен ландскнехчĕсем валли икĕ публичнăй çурт уçнă.

Çав вăхăтра ӳсĕр салтаксемпе офицерсем вуншиллĕкшер çулхи хĕрачасене пусмăрланă. Çав вăхăтра фашистсен ордисем совет çыннисене çаратнă, вĕсен çурт-йĕрĕсене аркатнă.

Çав вăхăтра фашистла вăрхурахсемпе мародерсене хăйсем лартнă Ельня хулин коменданчĕ Розалинский, нумай çулсем хушши Смоленскра бухгалтер ячĕпе витĕнсе пурăнса халь таврăннăскер, тата Домбровский помещикпа унăн арăмĕ пулăшса пынă. Ку мăшăр хăйсен Ельня çывăхĕнчи именине татăрса парас шанчăка тутанса савăннă ĕнтĕ.

Çав вăхăтра ялсенче вырăс çыннисене пусмăрлама, вĕсене çаратма нимĕç захватчикĕсем хăйсем суйласа лартнă старостăсем пулăшнă...

Красноармеецсем трофейăсене пухаççĕ, тăшмансен виллисене пытараççĕ. Красноармеецсем вырăнти çынсене пулăшаççĕ—вĕсем нимĕçсем взрыв туса ишĕлтернĕ кĕпере тăваççĕ.

Артиллерирен пенĕ сасă хĕвеланăç енче сахалтан та çирĕм километртан аслати алтнă чухнехи пек илтĕнет. Унта пирĕн паттăр чаçсем тăшмана малалла аркатса пыраççĕ. Кунта, гитлерла бандитсенчен хăтарнă округра, пурнăçăн çĕнĕ, вăйлă та тимлĕ ĕçпе тулнă страници пуçланчĕ. Тăшманран аллă ял ытла каялла туртса илнĕ. Ельня хăй, пĕтĕм Ельня округи вара—отечественнăй аслă вăрçăн историне çирĕппĕн кĕрсе юлчĕ ĕнтĕ,—кунта хаяр çапăçусем пулса иртнĕ, çав çапăçусенче нимĕç çарĕн пысăк группировкине пуçĕпех çапса аркатнă.

Ельня... Фашистсен ордисем Смоленск хыççăн çакăнталла талпăнса килнĕ. Нимĕçсен тĕп командованийĕ Ельня патнелле туртăннă. Çакăнта, вырăссен çак авалхи пысăк мар хулинче, çулсем пĕрлешнĕ. Кунтан мăн çулсем çурçĕр еннелле, çурçĕрпе хĕвелтухăç еннелле, хĕвелтухăç еннелле тата кăнтăрпа хĕвелтухăç еннелле каяççĕ. Çакăнтан, çак çулсем тăрăх нимĕçсем Мускав çине те, кăнтăр еннелле те каяс тесе наступлени тума ĕмĕтленнĕ.

Нимĕçсен командованийĕ Ельня районĕн хăйне уйрăм рельефне шута илнĕ. Таврари вырăнта çӳлерех хăпарса тăракан вăрманлă высотасем хушшинче вырнаçнăскер, çырмасемпе, лупашкасемпе пуянскер, Ельня районĕ нимĕçсене пысăк çар вăйĕсене пухса тăратма, фашистла йыткĕтĕвĕсене совет çĕршывĕн столици патнелле сикес умĕн пухса тăратма питех те аван вырăн пек туйăннă.

Вăйсене хĕрхенмесĕр, Ельня патне пымалли çулсене вилĕсемпе витсе, вĕсене хăйсен салтакĕсен юнĕпе шăварса, фашистсен командованийĕ Ельня районне илме пултарнă. Çак ĕç кăçалхи июль уйăхĕнче пулса иртнĕ. Çавăнтан вара нимĕçсем пĕр утăм та малалла каяйман. Совет командованийĕ тăшманăн мĕнпур планĕсене тавçăрса илнĕ. Совет командованийĕ Ельняпа унăн районĕ мĕнле вырăн йышăнса тăнине витĕрех курса тăнă. Совет командованийĕ çакăн пек задача лартнă: нимĕçсене пĕр утăм та малалла ямалла мар, тата ку çеç те мар, çак районра фашистсен ордисене пуçĕпех çапса аркатмалла.

Тĕплĕн шухăшласа хатĕрленнĕ тата çапăçу планĕсене тунă хыççăн, пирĕн войскăсем наступлени пуçласа янă. Мĕнле майпа, мĕнле йĕркепе пырса çапмаллине тĕп-тĕрĕссĕн шутласа хунă пулнă. Вара аркатмаллах пырса çапнă. Малтанхи кунсенчех нимĕçсен 10-мĕш танковăй дивизин чаçĕсене çапа-çапа аркатнă. Хастарлă та савăнăçлă украинец полковник Утвенко юлташ командир пулса ертсе пыракан пирĕн часть нимĕçсен 15-мĕш дивизин полкĕсене хавшатса пĕтерсе тăкнă, çакăнтах йывăр орудисем, боеприпассем тытса илнĕ тата нимĕç салтакĕсене тыткăна илнĕ. Калас пулать, нимĕçсен орудийĕсене пирĕн артиллеристсем тăшмана хирĕç çавăрнă та вара нимĕçсене хăйсен орудийĕсенченех пере-пере аркатма тытăннă.

Полковник Миронов юлташăн, Некрасов тата Батраков командирсен чаçĕсем пит ăста та паттăррăн çапăçнă.

Нимĕçсем атакăран оборонăна куçнă. Вĕсен аллинче командăлă высотасем пулнă, унта вĕсем хирĕç тăмалли çирĕп майсем хатĕрленĕ. Вĕсем питех те тĕплĕ окопсем, ДЗОТ-сем, йĕплĕ пралук хартисем тунă. Вĕсен блиндажĕсен тӳпписене пĕренесем сарса, çиелтен метр çурă хулăнĕш çĕр купаласа кăна мар, рельсăран та сарса тунă. Анчах çапах та нимĕçсем питех те пысăк çухатусем тӳснĕ. Уйрăмăнах вĕсем пирĕн артиллери пенипе нумай пĕтнĕ.

Эпĕ тыткăна лекнĕ нимĕçсемпе калаçрăм. Вĕсем совет артиллерийĕ хăйсене пит те хытă хăратни çинчен, убежищĕсемпе укрытисенче те вĕсене пĕтĕре-пĕтĕре тăкни çинчен каласа параççĕ. «СС» дивизин «Дейчланд» полкĕнчи обер-ефрейтор Миттермайер хăйĕн отделенийĕнчи 9 çынтан 7-шĕ вилнĕ, иккĕ аманнă, вĕсем иккĕшĕ те тыткăна лекнĕ, тесе каласа пачĕ.

Анчах та çав кунсенче нимĕçсен группировкине пĕтĕмĕшпех çапса аркатайманччĕ-ха, уйрăм юлташсене ку тĕлĕнтернĕ. Вĕсем Ельня районĕнче нимĕçсен вăйĕсем йышлă мар тесе, шухăшланă. Çакăн пек шухăшлани вăл пит те пысăк йăнăш туни пулнă. Нимĕç çарĕн главнăй командованийĕ, Ельня районне, вăл çĕршыв ăшнелле малалла наступлени туса кĕрсе каяс ĕçре паллă вырăн йышăнса тăрать тесе, кирек мĕнле хакпа та ку района хăйĕн аллинчех тытса хăварасшăн пулнă. Çакна тума нимĕçсен командованийĕ хăйĕн салтакĕсемпе офицерсен пурнăçне хĕрхенмен. Вăл Ельня районне çĕнĕрен çĕнĕ дивизисем пуçтарса пынă, вăл Ельня районĕ, тĕрĕссипе, нимĕçсен полкĕсемшĕн аш-какай вакламалли питех те пысăк машина пулса тăнине те шута илмен.

Ельня районĕ урлă дивизи хыççăн дивизи иртсе пынă. Вĕсем пырса тухнă та, çапăçăва кĕнĕ. Нимĕç салтакĕсен пуçĕ çине çулăмлă металл çăмăрĕ çуса тăнă. Хавшанă дивизисене нимĕçсен командованийĕ тыла иле-иле тухнă. Çапах та нимĕçсен командованийĕ Ельня районне хăйсен аллинчех тытма тăрăшнă.

Пирĕн паттăр чаçсем кăштах каннă, çав вăхăтра вĕсем хăйсене йĕркене кĕртнĕ, нимĕçсем вара, халь ĕнтĕ пĕтĕм хăрушлăх иртсе карĕ тесе, лăпланса ларнă,—çакăн хыççăн пирĕн паттăр чаçсем тăшман çинелле çĕнĕ вăйпа тапса кĕрсе кайнă. Пехота, артиллери, танксемпе авиаци пĕрле ĕçленĕ, противникăн чĕрĕ вăйне пĕтерсе тăкассишĕн пĕр-пĕринпе ăмăртнă.

Сентябрĕн малтанхи кунĕсенче чаçсем хĕссе пыни уйрăмах вăйланнă. Сентябрĕн тăваттăмĕш кунĕ тĕлне тăшман пехотин çакăн пек дивизийĕсене çапса аркатни уççăнах паллă пулса тăчĕ: 137-мĕш, 178-мĕш, 292-мĕш, 268-мĕш, 15-мĕш дивизисене, 17-мĕш мотодивизине тата «СС» дивизине. Анчах çакă вăл пĕтĕмпех мар-ха. Пирĕн чаçсем, вăйлăн та çине тăрса хĕссе пырса, нимĕçсен питех те пысăк çар группировки пулса тăракан группировкăна çурма-ункăпа йĕри-тавра çавăрса илнĕ. Ку группировка хăйĕн тылĕпе сакăр километртан сарлака мар ансăр вырăн урлă кăна çыхăну тытнă. Çав вырăна та пирĕн артиллери урлă та пирлĕ персе тăнă. Çав вырăн нимĕç салтакĕсен виллисемпе витĕннĕ, пирĕн чаçсем вара мĕнпур енчен вăйлăран вăйлă хĕссе пынă.

Утвенко юлташ чаçĕсем Ельня хули хирнелле çĕмĕрсе кĕнĕ. Миронов юлташ чаçĕсем нимĕçсемшĕн вĕсен тылалла каймалли çулĕ çинче питех те пысăк хăрушлăх пулса тăнă. Вара Франци, Бельги, Югославипе Греци хулисемпе хирĕсем тăрăх çаратса, пусмăрласа тухнă нимĕç дивизийĕсем совет çарĕ хăватлăн пырса çапнине тӳсе тăрайман.

Сентябрĕн 5-мĕш ыран тенĕ чух тĕттĕм пулнипе усă курса, вилĕмрен хăтăлма пултарайман автоматчиксемпе минометчиксене прикрыти тума хăварса, пирĕн чаçсене хирĕç артиллерирен тата минометсенчен урнă пек персе тăрса, нимĕç войскисем ним йĕркесĕр, паникăллăн каялла чакнă.

Çавăн чух каялла чакнине—тарнине тесен тĕрĕсрех пулать. Ельня округĕнчи хирсемпе вĕтлĕх вăрмансенче нимĕçсем хăйсен салтакĕсемпе офицерĕсен темиçе вуншар пин виллисене çĕре чиксе е чикмесĕрех те пăрахса хăварнă. Вĕсем тата аманнисене те çавăн чухлех илсе кайнă.

Пирĕн трофейăсене пĕтĕмпех шутласа кăларман-ха. Паянлăха нимĕçсен тĕрлĕ калибрлă 102 орудине, 195 пулеметне пухнă—снарядсемпе патронсене темиçе çĕршер пинсемпе шутлас пулать. Утвенко юлташăн чаçĕсем кăна 600 пин винтовка патронĕ, пин снаряд, боеприпассен икĕ складне, икĕ самолет тытса илнĕ. Нумайĕшне пухмалла-ха. Вăл ĕçе халь тăваççĕ.

Анчах пирĕн паттăр войскăсем каялла чакакан тăшмана хыçран хăваласах пыраççĕ, ăна пĕр минутлăх канăç та, пĕр минутлăх сывлăш çавăрма та памаççĕ.

Ельня патĕнчи çапăçусенче боецсем, командирсемпе политработниксем хăйсем тăван çĕршыва, аслă та тăван Сталина пĕтĕм чĕререн парăнни кăтартса пачĕç. Совет патриотизмĕн таса та чаплă туйăмĕсемпе, фашизма хирĕç хаяррăн çĕкленнĕ курайманлăхпа хавхаланса, вĕсем Гитлерăн ордисене советла хăватлăн пырса çапрĕç.

ВЛАДИМИР СТАВСКИЙ.

Ельня хули,
сентябрĕн 9-мĕш.

ХАЯРЛĂХ ÇĂМАХĔ

Ылханлăх кунçулĕ хывма
Илемлĕ тăван çĕршыва
Туртса татмаласшăн тăшман;
Патвар улăп пек халăха
Çав сĕмсĕр шут тытнă çăтма.
Анчах, антăхать кăлăхах:
Этем ирĕке савнă чух
Фашизм пире çĕнес çук!
Тăшман ĕнтĕ хăй те туять —
Часах ун шăпийĕ тулать.
Çăтма ĕмĕтленнĕ çĕршыв
Хăйне ак чикет авăра:
Мĕльюнлă çарна унта хыв,
Калла ак мĕн тухĕ, курăр!
Этем ирĕке савнă чух
Фашизмшăн пурăнăç çук!

Йăвăш çĕршыв мар пирĕн çĕр,
Çынни ун — вуттулĕпе пĕр.
Тăшманшăн эпир пит хаяр!
Пирте — иксĕлми вăй-хăват.
Пире фашистсен орди мар,
Çĕнеймĕ нимле хăямат!
Этем ирĕке савнă чух
Фашизм пире çĕнес çук!
Совет семьинчи халăхсен
Пĕр чун та, пĕр ĕмĕт вĕсен:
Тискер тăшмана çĕмĕрме
Вĕрет вутлă вăй, хĕрӳ юн.
Фашизм йăхне — çĕр тĕпне!
Çуталтăр ялан ăшă кун!
Этем ирĕке савнă чух
Фашизмшăн пурăнăç çук!

С. ЭЛЬГЕР.

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ. **Укерчĕк çинче:** Н-ски чаçри вычислитель-артиллеристсем кĕçĕн сержант П. Енейкин тата боецсем А. Грекульпе С. Лабжанов противникăн курăнман целĕсем çине артиллерирен пеме даннăйсем хатĕрлеççĕ.

Н. ФИНИКОВ фотоӳкерчĕкĕ. (ТАСС фотохроники).

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли— ăшă тумтирсем!

КАНАШ. Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пухас тĕлĕшпе районри предприятисемпе учрежденисенче тата колхозсенче комиссисем тунă. Халĕ çав комиссисем пысăк хастарлăхпа ĕçлеме тытăнчĕç.

«Авангард» артел çумĕнчи комисси рабочисемпе служащисем хушшинче пуху туса ирттерчĕ. Пухура Хĕрлĕ Çар боецĕсене ăшă тумтирсем парасси çинчен ятарласах сӳтсе-яврĕç. Пухури çынсем пурте пĕр кăмăллă пулса Хĕрлĕ Çара ăшă тумтирсем пама килĕшрĕç. Сентябрĕн 16-мĕш тĕлне 30 мăшăр çăматă, 20 мăшăр носки, 11 мăшăр перчатка, 3 çĕлĕк, 2 ăшă кĕпе, 2 алшăлли, пĕр тăлăп, пĕр брюки, пĕр хĕрĕк пиншак пухнă.

Хĕрлĕ Çар валли пухнă çăмран артель правленийĕ çăматă йăваласа пама пулчĕ.

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пухас ĕç районри пур колхозсенче те сарăлса пырать.

Доронин ячĕпе тăракан колхоз Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли 70 тир, 60 килограмм çăм, 8 мăшăр носки, 8 мăшăр çăм алшиш, 2 мăшăр çăматă пухнă.

Т. ИВАНОВ.

* * *

ÇĔМĔРЛЕ. Хутарти Ленин ячĕпе тăракан колхоз членĕсем Хĕрлĕ Çар боецĕсене валли кашниех ăшă тумтир е алшиш-чулхасем пама пулчĕç. Колхозник Мурза юлташ пĕр мăшăр çăматă, пĕр мăшăр носки, Мозяков юлташ пĕр мăшăр çăматă, пĕр мăшăр носки, пĕр фуфайка, брюки, алшăлли пама пулчĕ. Çавăн пекех А. Ногаева юлташ та пĕр мăшăр носки тата пĕрер мăшăр алшиш пама пулчĕ. Çапла вара Ленин ячĕпе тăракан колхоз членĕсем Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли 50 мăшăр çăматă, 100 мăшăр ăшă носки, 50 мăшăр алшиш, 5 фуфайка, 5 ваткăллă брюки, 20 çĕлĕк тата 30 метр пир, 50 килограмм çăм, 100 штука тир пама пулчĕç.

Кунсăр пуçне вĕсем колхоз фондĕнчен 50 килограмм çăм, 20 фуфайка, 20 брюки пама пулчĕç.

— Тăван Хĕрлĕ Çара пулăшма яланах хатĕр,—теççĕ колхозниксем.

«Новая жизнь» колхоз Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем тума 40 килограмм çăм пачĕ. Колхозник Е. Умкова пĕр мăшăр ăшă носки тата алшиш пачĕ. Ялсовет председателĕ Храмков юлташ пĕр мăшăр çăматă, 4 тир пачĕ, колхозник Ф. Матвеев юлташ пĕр килограмм çăм, 4 тир пачĕ.

Х. ЛИСИН,
С. БАТЬКОВ.

* * *

Чăваш АССР Наркомсобесĕнче ĕçлекен работниксен коллективĕ Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем хатĕрлет. Нарком Меценатова юлташ ăшă костюм пачĕ. Макаров, Валькин юлташсем пĕрер ăшă çĕлĕк пачĕç. Ытти юлташсем те хăшĕ çĕлĕк, хăшĕ алса, чулха, шарфсем пачĕç.

Паянхи куна 6 çĕлĕк, икĕ мăшăр ăшă фуфайка, костюм, ăшă алсасем, чулхасем пуçтарнă. Малалла татах пуçтараççĕ. Ăшă тумтирсем пухас тĕлĕшпе Валькин юлташ тăрăшса ĕçлет.

М. ДАНИЛОВ-ЧАЛДУН.

* * *

ТĂВАЙ. «Хĕрлĕ Октябрь» колхозра воскресниксенче ĕçлесе колхозниксем 778 ĕçкунĕ тунă. Ку ĕçкунĕсем тăрăх тивекен тырпула колхозниксем оборона фондне параççĕ. Кунсăр пуçне вĕсем государство заемĕсене 14.835 тенкĕлĕх оборона фондне хывнă. Типĕтнĕ йывăçулми 45 килограмм пухса Хĕрлĕ Çара валли панă.

Нумай пулмасть колхозниксем 90 мăшăр алса-чулха çыхма çăм илнĕ. Çав çăмран çыхнă япаласене Хĕрлĕ Çар боецĕсене валли параççĕ.

М. Р.

* * *

ÇĔРПУ, сентябрĕн 15-мĕш. (**Хамăр корр.**). Первомайскинчи Ильич ячĕпе тăракан колхоз правленийĕ Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли 5 мăшăр çăматă, 6 килограмм çăмран алшишсемпе чулхасем çыхса пама йышăнчĕ. Колхозниксем 4 тир панă.

Çĕнĕ Салари «Красный бригадир» колхоз 15 мăшăр çăматă, 20-шер мăшăр çăм алшишпе чулхасем панă. Çавăн пекех Туçири «Цивильстрой» колхоз та 20 мăшăр çăматă панă.

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пухас ĕç пысăк çĕкленӳпе сарăлса пыни çинчен районри комиссине колхозсенчен кашни кунах пĕлтерсе тăраççĕ.

Г. ПЕТРОВ.

Хĕвеланăç Украина юнпа шĕвет

Хĕвеланăç Украина 1939 çулти сентябрь уйăхĕнчен пуçласах çулталăк çурă ытла малалла хăвăрт утăмпа пычĕ. Шкулсемпе наука учрежденийĕсен хисепĕ пиллĕк хут, кивĕ фабрикăсенчи рабочисен йышĕ вунă хут ӳснĕ, çĕнĕрен вуншар предприятисем туса лартнă. Çĕнĕ больницăсем, амбулаторисем, ачасен яслисем уçнă. Ялсемпе хуласенче библиотекăсем йышланнă. Плугсăр пуçне урăх нимĕн те курман уйхире машинăсем пырса кĕнĕ. Ялхуçалăхĕ хăвăрт малалла кайса пынă. Хуласемпе ялсене вăйлатма укçа-тенкĕ нумай хывнă.

1941 çулхи июнĕн 22-мĕшĕнче Сан тата Буг юхăншывĕсем тăрăх тупă сассисем янраса кайрĕç. Тул çуталса çитнĕ-çитменех нимĕç самолечĕсем хуласем çине бомбăсем пăрахса вăрçă пуçланни çинчен пĕлтерчĕç. Хĕрлĕ Çар пограничникĕсен отрячĕсем паттăррăн çапăçса каялла чакнă. Хĕвеланăç Украина çĕрĕ çине Германи фашисчĕсен çарĕ кĕрсе кайрĕ.

Июнĕн 23-мĕшĕнче нимĕçсем хăйсем тытса илнĕ çĕрсем çинче мĕн туни çинчен малтанхи хыпарсем çитрĕç.

Вăрçă пуçлансанах хĕрарăмсемпе ачасене чикĕ хĕрринчи хуласенчен васкаса куçарма тытăннă. Рава-Русская хули çывăхĕнче нимĕçсен отрячĕ пĕр грузовика тытса чарнă, вăл машина çинче 20 хĕрарăм ытла хăйсен ачисемпе ларса пынă. Нимĕçсем хĕрарăмсене пăшалсенчен персе вĕлернĕ, ачасене штыксемпе чиксе пăрахнă. Машина çинче ларса пыракансенчен пĕрне те чĕрĕ хăварман.

Дубно ятлă местечкăна нимĕçсем кĕтмен çĕртен пырса кĕнĕ. Хăшпĕр арçынсем ялтан тухса кайма ĕлкĕрнĕ пулнă. Нимĕçсем парти работникĕсен çемйисене пĕр пысăк арпалăха пухнă та вут чĕртсе янă, 20 хĕрарăма яхăн хăйсен ачисемпе пĕрле вутра çунса вилнĕ.

Нимĕçсем ялсем витĕр иртсе пынă чухне колхозсене çаратнă, колхозниксене çакса вĕлернĕ. Львов тата Дрогобыч облаçĕсенче çулсем хĕрринчи ялсенче вуншар çынна çака-çака вĕлернĕ.

Халăхсем массăллăн тарма тытăннă, вĕсем вилĕмрен те хăрушă асаплăх — тискеррĕн асаплантарса мăшкăллас хăрушлăх — умра тăнине курнă, çавăнпа та тараççĕ. Хĕвелтухăç енне каякан çулсем çынсемпе тулса ларнă, çынсем çуран, япаласемсĕр, çара уран тата çарамас тараççĕ...

Германи самолечĕсем ĕçе тытăннă. Халăха куçаракан поездсем çине бомбăсем тăкнă. Июлĕн 24-мĕшĕнче Львов çывăхĕнче хĕрарăмсемпе тата ачасемпе тулнă икĕ вагон çине бомбăсем пăрахнă, çĕр çын ытла вилнĕ. Гитлерла летчиксем, çулсем çине аяла вĕçсе анса, пулеметсенчен персе вуншар тата çĕршер çынна çулса тăкнă. Бережав çывăхĕнчи Бобрк местечки патĕнче çулсем мирлĕ çынсен юнĕпе тулса ларнă, çав çынсенчен нумайĕшĕ — хĕрарăмсемпе ачасем.

Çĕрле те кăнтăрла та бомбăсем пăрахнă. Фашистсем стратеги тĕлĕшĕнчен ниме тăман çуртсем çине бомбăсем тăкнă. Львов хулинче чи пысăк бомбăсем хула варрине — фабрика, çар учрежденийĕсем çук çĕре ӳкнĕ. Çавăн пекех, бомбăсем Миколаша пассажĕ тата унăн йышлă магазинĕсемпе склачĕсем çине пăрахнă. Пассаж çĕкленсе ӳкнĕ, 70 çын çурт ванчăкĕсем айне пулнă.

Гитлерла бандитсем Львов хулине пырса кĕнĕ хыççăн, чăн малтан еврейсем асап тӳснĕ. Вĕсене çуртсенчен хăваласа кăларнă та пĕр ĕрете тăратса урам тăрăх хăваласа кайнă, хыçалтан пăшал прикладĕсемпе хĕнесе пынă.

Еврейсене хăйсене валли виле шăтăкĕ чавма хушнă. Унтан вĕсене прикладсемпе çапса чĕрĕллех шăтăка пăрахнă, çĕр айне туса хăварнă. Арестленисенчен пĕри те киле каялла таврăнман.

Июлĕн 1-мĕшĕнче «Еврейсемпе поляксем ан пулччăр!» текен лозунгпа погромсем пуçласа янă. Çынсене урамрах пере-пере пăрахнă, тимĕрсемпе, прикладсемпе çапса çынсен пуç шăммисене ватнă, унтан вĕсене чӳречерен кăларса пăрахнă. Аманнисене урам тăрăх хăваласа пынă, вĕсенчен мăшкăлласа кулнă, ӳкекеннисене прикладпа хĕненĕ, атăсемпе таптанă. Погромсем пуçлансан малтанхи кунах 400 çынна вĕлернĕ.

Иккĕмĕш кунĕнче Гаусман пассажĕнче вилнĕ çынсен выставкине уçнă. Çуртсен стенисем çумне асаплантарса вĕлернĕ çынсен виллисене хурса тухнă. Çав хăрушă тискер «выставкăна» çамрăк хĕрарăмпа унăн пĕчĕк ачин виллисемпе уçнă. Ачана амăшĕ çумне пăталаса лартнă штык кăкăр çинчех тăнă. Гитлеровецсем уçнă «выставка» никама та хăратма пултарайман. Вăл халăх хушшинче палачсене курайман хаярлăха татах та ытларах ӳстерме çеç пулăшнă. Хулара пăлхану пуçланнă. Фашистсен хулара вăйлă гарнизон пулман, çавăнпа та вĕсем пăртак лăпланнă. Тăваттăмĕш кунĕнче погромсене чарса лартни çинчен официально пĕлтернĕ. Паллах, çынсене малалла та çаплах вĕлернĕ, анчах халь ĕнтĕ килте, пӳртре вĕлереççĕ.

Çав тăваттăмĕш кунах гестапо пырса çитнĕ. Интеллигентсене, малта пыракан рабочисене, хула пурнăçне активлăн хутшăнса ĕçленĕ çынсене пурне те «план тăрăх» арестлес ĕç пуçланнă. Арестленĕ çынсене Львов çывăхĕнчи Винникок вăрманне илсе кайса унта çĕршер çын ушкăнпа персе пăрахнă. Гестапо пуçпулса тăнă тăватă эрне хушшинче кăна Львов хулинче 6000 çын вилнĕ.

Львов хулинчи çынсене тискеррĕн асаплантарса мăшкăлласси кашни кунах ӳссе пынă. Еврейсене, бомбăсем пырса пăрахнă тата погромсем тунă хыççăн, урамсенче ванса пĕтнĕ кантăксене çара алăпах пуçтарма хушнă. Коперник ячĕпе тăракан урам кĕтессинче пĕр хĕрача-полька ывăç тупанĕнчен юн юхтарса тăракан ватă еврее — карчăка тутăр панă пулнă. Германи офицерĕ чупса пынă та хĕрачана кăкринчен прикладпа çапнă.

Гитлерла хуçасем Львов хулинче пуçпулса тăнă виççĕмĕш эрнере Польшăн премьерĕ пулнă — политехнически институтăн профессорне Казимир Бартеле арестлесе персе вĕлернĕ. Бартельпе пĕрле Польшăри наукăн представителĕсене 16 çынна персе пăрахнă. Вĕсен йышĕнче Львоври университетăн, медицина, политехнически институтсен профессорĕсем пулнă.

Хула çавтери тискерленсе çитнĕ. Хĕрарăмсем урама тухса çӳреме пăрахнă. Гитлеровецсем хĕрачасене тытса урамрах ирĕксĕрлесе намăслантарнă. Çав мĕскĕн хĕрачасене хӳтлекенсене персе пăрахнă.

Вăрă-хурахла çаратусем пуçланнă. Укçа-тенкĕсене, хаклă япаласене, тумтирсене пурне те илсе тухнă.

Львов ĕмĕр асра тытса усракан хаклă тата историллĕ памятнике — Мицкевич памятникне çĕмĕрсе тăкнă.

Пуляпа патак айне пулайман çынсен те малашлăхĕ тискер, вĕсен умне выçса вилес шăпа тухса тăнă. Государство аллинче пулнă складсемпе магазинсене пурне те хупнă. Çаратса пĕтернĕ ялсем хулана нимĕн те илсе пыраймаççĕ. Нимĕçсем хăйсем хулана апат-çимĕç парса тăрасси çинчен сăмах та пулма пултараймасть.

— Паянхи Львов вăл пысăк çăва, — тет поляк Норберт Вучек, нимĕçсем мобилизацилесе фронта янă, унтан Хĕрлĕ Çар чаçĕсем патне тыткăна каçнă Норберт Вучек. Мĕнпур интеллигенци тенĕ пекех хăрушă вилĕмпе вилсе пĕтрĕ. Львов хулинчи çынсене вуншар пинĕн Германие ăсатнă, паллă мар ăçта, ĕçлеме е концлагерьсене. Польша опычĕ çакна кăтартса пачĕ: вăл пурпĕрех, лагерьтен те, ĕçрен те никам та киле каялла таврăнмасть.

Çакна манмалла мар, Львов хулинче Польша интеллигенцийĕн тĕп вăйĕ пурăннă вĕт-ха. Унта пурне те паллă политехнически институт тата университет пулнă. Унта 1939 çулти сентябрь хыççăн пĕтĕм Европа пĕлекен паллă профессорсем, писательсем, инженерсем, актерсем, врачсем пынă, вĕсене пĕтĕм Польша пĕлсе тăнă. Çынвĕлерен тискерсем чăн малтан çав паллă çынсене асаплантарса вĕлерме тытăнчĕç, фашистсем Краково, Варшава, Познань хулисенче тунă тискерлĕхпе хаярлăха темиçе хут ӳстерчĕç.

Хулан культурăллă пурнăçĕ сӳнсе ларчĕ. Библиотекăсене çунтарса янă. Наукăпа тĕпчев лабораторийĕсене çĕмĕрсе тăкнă. Львов хулинче тăватă театр ĕçлеме пăрахнă. Вĕренӳ çулĕ çитрĕ, анчах шкулсен алăкĕсем уçăлман.

Пĕтĕм Хĕвеланăç Украина тăрăх террор вăйлăн сарăлса кайнă. Борислав хулинче пиншер çын ирсĕрсен пульлисем тивнипе вилнĕ, пиншер çынна Германие ăсатнă.

Дрогобыч, Тарнополь, Станислав, Ровно, Кременец хулисенче погромсем пулса иртнĕ, çынсене массăллăн вĕлернĕ, тĕрмесем тулса ларнă. Ялсене ним хăварми çаратнă. Вăрхурахла çарату ĕçне уççăн е тата «сутăн илетпĕр» тесе туса пынă. Сăмахран, пĕр ĕнешĕн 3 тенкĕ те 60 пус тӳленĕ, урăхла каласан, нимĕçсен хакĕпе (пĕр марка — 10 тенкĕ) маркăн виçĕ пайĕнчен пĕр пайĕ ытларах тӳленĕ.

Коммунистсен партинче тăрать текен çынна кашнинех, тискеррĕн асаплантарнă хыççăн, персе вĕлернĕ. Коммунистсене тупас тесе пур çĕрте те ухтарусем тата допроссем тунă. Çынсене ыйтса тĕпченĕ чухне ывăç тупанĕсене штыксемпе чиксе шăтарнă, вĕсен чĕркуççийĕсене вĕри тимĕрпе пĕçертнĕ, куçĕсене чиксе шăтарнă, хĕрарăмсен кăкăрĕсене каснă. Гестапо пырса çитнĕ хыççăн террорсем яланах тата организованно пулаççĕ. Çынсене тытса арестленĕ те массăллăн персе пăрахнă. Унтан «вырăнти влаççен органĕсем» тунă. Гитлеровецсем çак ĕçе уголовнăй ĕçсемшĕн судпа айăпланса ларнă ирсĕрсен юлашкийĕсене явăçтарнă, вĕсем бандитла ĕçсемшĕн, çаратусемшĕн, çын вĕлернĕшĕн, çĕмĕрсе çӳренĕшĕн тĕрмесенче ларса тухнă çынсене... халăхăн пурнăçĕпе вилĕмĕн хуçисем туса хăвараççĕ.

Бомбăсемпе пушарсем халăха пĕтермелли ĕçе пуçарса панă, гитлерла çар ăна вăйлатнă, гестапо вăл ĕçе пĕтĕмпех тата татăклăнах вĕçлесе пынă.

Кашни кунах хăрушă хыпарсем килсе тăраççĕ. Нимĕçсем еврейсемпе поляксене тата украинецсене тискеррĕн пĕтереççĕ. Фашистсем ăна тума кашни вунă интеллигентран пĕрне вĕлереççĕ, рабочисене вĕлерсе пĕтереççĕ, ялсене вут тивертсе çунтарса яраççĕ, Тарнополь, Львов хулисем хыççăн ытти хуласемпе ялсене пĕтерсе пыраççĕ.

Хĕвеланăç Украина çĕрĕ çинче çăва çинчи хĕрес пек фашистсен палли сарăлать. Анчах, гитлеровецсем террора çавтери вăйлăн сарса ячĕç пулсан та, вĕсем халăхăн вăйне çĕмĕреймерĕç. Саботажсем тăвасси тата çынвĕлерен ирсĕрсем çине пырса тапăнасси вăйлансах пырать. Пĕтĕм Хĕвеланăç Украина тăрăх захватчиксене хирĕç кĕрешекен партизансен отрячĕсем çĕнĕрен çĕнĕ çуралса тухаççĕ.

Тискер асаплăха юрсе ӳкнĕ, юнпа шӳнĕ Хĕвеланăç Украина пĕтĕм шанчăкпа хăйне ирĕке кăларас куна кĕтсе тăрать.

ВАНДА ВАСИЛЕВСКАЯ.

КИЕВ, сентябрĕн 10-мĕш. (ТАСС).

Парторганизаци отечественнăй вăрçă кунĕсенче

ИЕПРЕÇ. «Красный фронтовик» колхозри пуçламĕш парторганизаци (секретарĕ М. Семенов) хăйĕн ĕçне вăрçă вăхăчĕ хушнă пек çĕнетсе урăхлатрĕ. Парторганизаци ертсе пынипе колхозра агитациллĕ-массăллă ĕçе лайăх организациленĕ, государство умĕнчи обязательствăсене тултарас ĕç аван пырать, çĕршыв оборонин фондне тума колхозниксен анлă массине явăçтарнă.

Парторганизацинче пурĕ 9 коммунист. Вĕсем пурте ертсе пыракан вырăнсенче, колхоз производствин ответлă участокĕсенче ĕçлеççĕ: С. Шемякин—ялсовет исполкомĕн председателĕ, С. Гордеев—колхоз правленин председателĕ, М. Мачасев—колхозри агроном, К. Гордеева—звеновод, А. Емельянов—старший конюх, О. Исаев—ферма заведующийĕ, вăлах ветсанитар, Н. Павлов—уйхир бригадин бригадирĕ. Çак асăннă коммунистсем пурте хăйсен ĕçĕсене вăрçă вăхăтне тивĕçлĕ пек туса пыраççĕ.

С. Гордеев коммунист колхоз председателĕнче ĕçлеме пуçланăранпа икĕ уйăх кăна иртнĕ-ха. Анчах вăл çак кĕске вăхăтрах хăй ĕçлеме пултарнине кăтартса пачĕ. Гордеев юлташ хăйне шанса панă ответлă ĕçе чыслăн пурнăçласа пырать. Колхозниксен хушшинче ĕçе тĕрĕс организациленипе кĕрхи тырăсене вăхăтра, пĕр тăккаламасăр пухса кĕртнĕ. Кĕрхи тырăсене вăхăтра, пысăк пахалăхпа акса хăварнă. Шăтса тухнă кĕрхи тыră калчисем патвар çитĕнеççĕ. Хальхи вăхăтра кĕлтесене калана хывас, çуртыррисене пухса кĕртес ĕçсем хĕрÿллĕн пыраççĕ. Государство умĕнчи обязательствăсене срокчен тултараççĕ. Ыраш, тулă парса татнă, сентябрĕн 9-мĕшĕнчен пуçласа сĕлĕ пама тытăннă, 110 центнер панă та ĕнтĕ. Натуроплата тыррине парассипе те аван ĕçлеççĕ, 271,72 центнер заготзернона леçсе панă. Аш-какай парас плана тултарнă.

Звеньевой-коммунистка Клавдия Гордеева тăрăшса ĕçленипе кăçал пысăк тухăçлă махорка пухса кĕртеççĕ.

— Махоркăна лайăх пăхса ÿстертĕмĕр. Гектартан 20 центнер тухасса ĕмĕтленетпĕр,—тет Гордеева юлташ.

К. Гордеева юлташ район Совечĕн тата ялсовечĕн депутачĕ. Вăл çак хисеплĕ ята илтме колхозра стахановла ĕçленипе тивĕçлĕ пулнă. Кăçалччен вăл рядовой колхозница пулнă. Гордеева кăçалхи çĕнĕ заема сарас тĕлĕшпе хастарлăн ĕçлерĕ. Унăн звенинчи колхозницăсем çĕнĕ заема пурте çырăнса илнĕ. Колхозницăсем заем укçине срокчен тÿлесе татма тăрăшаççĕ.

Коммунист О. Исаев юлташ фермăра ĕçленĕ вăхăтрах уйхирте ĕçлеме те вăхăт тупать. Тырпулсене пухса кĕртес ĕçе активлăн хутшăнать. Вăл кĕлте сыхнă, кĕлте турттарнă çĕрте ĕç нормине 130—140 процент тултарса пырать, хăйĕн пархатарлă ĕçĕпе ытти колхозниксене пример кăтартать. Исаев юлташ кĕракинче те ĕçленĕ. Плугпа сухалас ĕçре нормăна 110—120 процент тултарса пынă.

Пуçламĕш парторганизаци пуçарнипе çĕршыв оборонин фондне ÿстерес тĕлĕшпе пысăк ĕçсем туса ирттернĕ. Колхозниксем кашни уйăхрах хăйсен пĕр ĕçкунĕшĕн тивекен тупăшне оборона фондне парса тăма пулнă. Кунсăр пуçне колхозăн обществăллă фондĕнчен 30,6 центнер тыră панă.

Мачасев, Семенов, Емельянов тата Исаев коммунист-агитаторсем хăйсен ĕçне лайăх туса пыраççĕ. Хăйсене çирĕплетсе панă бригадăсенче кашни кун пулаççĕ. Колхозниксене хаçат-журналсем вуласа параççĕ, калаçусем ирттереççĕ. Уборка пуçланнăранпа бригадăсенче 8 номер стена хаçачĕ кăларнă.

Пуçламĕш парторганизаци комсомола ĕçре куллен пулăшса пырать. ВЛКСМ Чăваш обкомĕн бюровĕ силос хывас тĕлĕшпе вунăкунлăх ирттересси çинчен йышăннă постановленине коммунистсемпе комсомолецсен пухăвĕнче сÿтсе явнă. Çакăн хыççăн вунăкунлăха хутшăнса 100 тонна силос хывма йышăннă. Сентябрĕн 10-мĕш тĕлне 70 тонна хывнă та ĕнтĕ. Силос хывнă çĕрте Прокопьев, Мачасев комсомолецсем хастарлăн ĕçлеççĕ. Вĕсене ĕçре Исаев коммунист ертсе пырать.

Дм. МИХАЙЛОВ.

Государство пурлăхне сыхлаççĕ

Государство пурлăхне сыхлас тĕлĕшпе Шупашкар районĕнче 520 комсомолец ĕçлеççĕ. Районри 72 колхозра ятарласа комсомолецсемпе çамрăксен посчĕсене организациленĕ. Кашни колхозрах вышкăсем тунă.

«Трактор» колхозри комсомолецсем производствăра малта пыраççĕ. Çав вăхăтрах колхоз пурлăхне сыхлас тĕлĕшпе те тăрăшса ĕçлеççĕ. Вĕсем амбарсем, итемсем патĕнче дежурство организациленĕ. Уйрăм колхозниксене килĕсене ешĕкпе хăйăр, катка-пичкесемпе шыв лартма пулăшнă.

«Знамя революции», «Серп и молот», «Пионер», Чкалов ячĕпе тăракан колхозсенчи комсомол организацисем те государство пурлăхне сыхлас ĕçе аван йĕркеленĕ. «Коминтерн» колхозри комсомолецсемпе çамрăксем кăнтăрла та, каçхине те чугунçулăн кашни метрне çирĕп сыхлаççĕ. «Актив» колхозри комсомолецсем хăйсен ялне иккĕленÿллĕ çын пырса кĕни çинчен власть органĕсене пĕлтернĕ.

Çамрăк патриотсем те комсомолецсенчен юлмаççĕ. Пионерсемпе шкул ачисем кăнтăрла фермăсем, амбарсем патĕнче, итемсем çинче дежурствăра тăраççĕ. Кÿкеç вăтам шкулĕнче вĕренекенсем Р. Надеждинпа Иванов ĕççыннисене чердаксене, килкартисене кирлĕ-кирлĕ мар япаласенчен тасатма пулăшнă. Çуллахи каникул вăхăтĕнче «Дружба» колхозри пионерсем Федоров, Антипов тата ыттисем те кунне темиçе хут колхоз уйхирне кайса пăхса çаврăннă. Хăйсен дозорнăй посчĕ валли курăксемпе витсе курăнмалла мар шалаш тунă. Халĕ, вĕренÿ çулĕ пуçланнă пулин те, пионерсем колхоз пурлăхне сыхлама пăрахман.

Хĕрарăм—финагент

ЕТĔРНЕ. 2-мĕш Ирçери «Комбайн» колхоз членĕ финагент пулса ĕçлекен И. Мельников юлташ фронта карĕ. Халĕ унăн арăмĕ Н. Мельникова юлташ финагент пулса ĕçлет. Çак ĕçе Мельникова юлташ лайăх туса пырать. Укçа тенкĕ пухас тĕлĕшпе районра вăл малти вырăна йышăнса тăрать. Виççĕмĕш квартал планне Мельникова юлташ 89 процент ытла тултарнă.

И. ЛЬВОВ.

Малта пыракан колхоз

Шăхасан ялсоветĕнчи Калинин ячĕпе тăракан колхоз (председателĕ Николаев юлташ) чылайранпа малта пыракансен ретĕнче тăрать. Çак правăна вăл кăçал та хăй аллинчен вĕçертмест. Мĕншĕн тесен, кунти колхозниксем пурте пĕр шухăшлă пулса ĕçе кар тăваççĕ, тепĕр чух, çын сисиччен тенĕ пек, ĕçе туса та хураççĕ. Отечественнăй вăрçă пуçланнă хыççăн, вĕсем татах та темиçе хут ытларах тăрăшса ĕçлеме тытăнчĕç. Тÿрĕ ĕçпе тăшмана çĕнтерме вăй-хал пухаççĕ. Çапла вара, производствăллă план тăрăх, кĕрхипе çурхи тырăсене алăпа вырсах срокчен пуçтарса кĕртрĕç. Халĕ вĕсем кĕр тыррисене пурне те капана хывса лартрĕç, çуртрисене турттарма пуçланă.

Колхозăн кăçал тырпул вăйлă пулнă. Кашни гектар çинчен 21,20 центнер ыраш тухать.

Колхоз государствăна памалли тата МТС ĕçленĕшĕн памалли натуроплата тыррине районра пуринчен малтан парса татнă. Çавăн пекех, сĕт-çу, аш-какай, çăмарта, çăм т. ыт. обязательствăсене те пĕтĕмпех тултарнă. Оборона фондне 10 центнер тыră, 350 çăмарта панă.

Колхоз организаципе хуçалăх енчен ÿссе, çирĕпленсех пырать. Государствăн выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмелли планне пурнăçланă. Выльăхсем валли хĕл каçарма апат ытлашшипех хатĕрлесе хунă.

В. ЧЕРНОВ.

Двухсотниксен йышĕ ÿссех пырать

Комсомольски районĕнчи колхозниксемпе колхозницăсем ăнса пулнă тырпула пĕр тăкаксăр тата вăхăтра пухса кĕртессишĕн нихăçанхинчен те организованно тата тăрăшса ĕçлеççĕ. Ку ĕçре вĕсене служащисемпе шкулта вĕренекен ачасем тимлĕн пулăшаççĕ.

Тырпула пухса кĕрес ĕçе ваттисем те активлăн хутшăнаççĕ. Чапаев ячĕпе тăракан колхоз колхозници Т. Шурбина, 80 çула çитнĕ пулин те, тыră вырма кашни кунах тухнă, ĕç нормине тултарса пынă. «Победа» колхозри 68 çулхи А. Голландцева колхозница кунсерен 200 кĕлте алăпа вырнă, 200 кĕлте сыхнă тата 4 çĕмел тунă. «Правда» колхозри 77 çулхи колхозница М. Кириллова кăнтăрла колхозниксем валли çăкăр пĕçернĕ, каçхине тыră вырма тухнă. Çĕр каçиччен 260 кĕлте вырса нормăна ытлашшипех тултарса пынă.

— Ватлăхра тăшман кулли пулас марччĕ. Тăшмана çĕмĕрсе тăкма Хĕрлĕ Çара пăртак та пулин пулăшасчĕ,—тет вăл.

Колхозри коммунистсем колхозра малти вырăна йышăнса тăраççĕ. Вĕсем хăйсен ĕçĕпе ытти колхозниксене пример кăтартса параççĕ. ВКП(б) членĕн кандидачĕ А. Ефимова юлташ ĕç нормине 207 процентран кая нихăçан та тултарни пулман.

Колхозницăсем ĕç нормине 200 процент тултарасси йăлана кĕчĕ. Пур колхозсенче те двухсотниксен йышĕ куллен-кунах ÿссе пырать. Районра чылай колхозсем ĕнтĕ çуртыррисене вырса пĕтерчĕç.

Буденный ячĕпе тăракан колхозри Н. Воронова плана 250 процент, М. Чернова 230 процент, Е. Антонова 245 процент, Е. Трофимова 240 процент, «Красный маяк» колхозри колхозница П. Жирнова 200 процент тултарса пычĕç.

Колхозницăсем ĕç нормине тыră вырнă çĕрте кăна мар, кĕракинче те, çĕртме тунă, силос хывнă çĕрте те ытлашшипех тултарса пыраççĕ.

П. АРХИПОВ.

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ. **Укерчĕк çинче:** Н-ски чаçри саперсем танксене хирĕç кĕрешме тесе çул çине лартса тухнă минăсене каялла пуçтараççĕ. Малти планра — боец Н. В. Петров.

Р. МАЗЕЛЕВ фотоÿкерчĕкĕ (ТАСС фотохроники).

Патриотизмлă çĕкленÿ

ÇĔМĔРЛЕ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). Древкомбинатри рабочисемпе работницăсем производствăра стахановла ĕçлесе тăшмана хăвăртрах çапса аркатма пулăшаççĕ. Вĕсем хушшинче нормăна икшер-виçшер хут ирттерсе тултарас, темиçе профессипе ĕçлеме вĕренес движени сарăлсах пырать.

Данилов юлташ ертсе пыракан цехри рабочи Матвей Убряжков ку таринччен станокпа ĕçленĕ, нормăна ялан ирттерсе тултарнă. Нумаях та пулмасть ăна сборщика куçарчĕç. Хастарлă рабочи ку вырăнта та начар мар результатсем кăтартать. Çак кунсенче вăл куллен икшер норма туса ĕçлет.

Паллă стахановец, коммунист Степан Кондратьев чи ответлă вырăнта ĕçлет. Унăн алли витĕр куллен темиçе тĕрлĕ çĕршер деталь тухса каять. Ку вырăнта уйрăмах ĕç вырăнне тĕрĕс организациленни кирлĕ. Çак енĕпе илсен Кондратьев юлташ пример кăтартать. Вăл кашни кун хăйĕн нормине 200—250 процент тултарать. Сăмахран, сентябрĕн 7-мĕшĕнче комсомолецсемпе çамрăксен иккĕмĕш воскресникĕнче вăл нормăна 280 процент тултарнă.

Степан Кондратьевран инçех мар унăн ывăлĕ Яков ĕçлет. Вăл ик-виçшер операци туса нормăна 150—250 процент тултарса пырать. Сентябрĕн 7-мĕшĕнче Яков Кондратьев сменăри нормăна 280 процента яхăн тултарнă.

Ĕç тухăçлăхне ÿстерес тĕлĕшпе хĕрарăмсем паха тĕслĕхсем кăтартаççĕ. Вĕсем техникăна хăвăрттăн алла çавăрса илеççĕ. Сборочнăй отделенинче ĕлĕкрех арçынсем кăна ĕçленĕ. Унти ĕçе «арçын ĕçĕ» тесе шутланă. Халĕ вăл отделенинче хĕрарăмсем те чылайăн ĕçлеççĕ. Шура Батракова, Зинаида Барягина, Таня Кочеткова сборщик ĕçне лайăх вĕренсе çитрĕç, çавна пула хăйсен нормисене 150—180 процент тултарса пыраççĕ. Станочница Лиза Савельева август планне 147 процент, Таня Кирсанова 147 процент ытларах, сортировщица Лена Кузьмина 165 процент тултарнă.

Жестянщик пулса ĕçлекен Казаков юлташ фронта кайрĕ. Çакăн хыççăн унăн арăмĕ Клавдия цеха пычĕ.

— Хуть те мĕнле ĕçе тăратăр, ĕçлеме пултаратăп,—терĕ вăл.

Клавдия Казаковăна сборочнăй отделенине ячĕç. Кĕске вăхăтрах Казакова юлташ çĕнĕ ĕçе вĕренсе çитрĕ. Халĕ вăл нормăна ирттерсе тултарать. Çакăн пекех фронта кайнă упăшки вырăнне ĕçлеме тăнă Кузьмина юлташ та ĕç тухăçлăхне кашни кунах ÿстерсе пырать, лайăх пахалăхлă продукци кăларать.

Виçĕ уйăх каялла ФЗО шкулĕнчен вĕренсе тухнă çамрăк рабочисем те хăйсен вырăнĕсенче начар мар ĕçлеççĕ. Вĕсенчен чылайĕшĕсем нормăна 150—170 процент таран тултараççĕ. Уйрăмăнах вĕсем хушшинче Вася Романов палăрса тăрать. Вăл иртнĕ уйăхра сборщик пулса ĕçлесе уйăх планне 190 процент тултарнă.

Виççĕмĕш номерлĕ цехра механик Григорьев юлташ бригади юлашки вăхăтра сборочнăй отделенине кирлĕ материалсене, детальсене вырăнти чĕртаварпах тăвать. Урăхла каласан, бригада 5-мĕш номерлĕ цех туса памалли металлически детальсене хăй тăвать, ăна тума кирлĕ материалсене цехрах тупать.

Ситулин юлташ ертсе пыракан цехра слесарьсемпе тимĕрçсем пысăк çĕкленÿпе икĕ е виçĕ норма тăвассишĕн кĕрешеççĕ, пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеççĕ. Ака слесарь Михаил Лобанов август уйăхĕнче вăтамран илсен кашни кун нормăна 234 процент тултарнă. Сентябрь уйăхĕнче вăл тата ытларах—250 процент таран тултарса пырать. Тимĕрç Алексей Паромановпа молотобоец Шайко юлташсем куллен 2 норма ытла, слесарь Василий Красильников икшер норма тăваççĕ, электромонтер Николай Моисеев август уйăх планне 245 процент тултарнă.

Çакăн пек стахановецсем комбинатра сахал мар, вĕсем çĕршерĕн шутланаççĕ, вĕсен йышĕ кулленех хутшăнса пырать.

Хар. ЛИСИН.

Лайăх ĕçлетпĕр, лайăх вĕренетпĕр

Шăхасанти вăтам шкулта вĕренекен ачасем кашни кунах уроксем пĕтнĕ хыççĕн колхоза ĕçлеме тухаççĕ. Шкулта пурĕ 16 бригада, кашни бригадăра 3 звено. 1—4-мĕш бригадăри çамрăк ачасем силос валли курăксем тураса хатĕрлеççĕ. 5—10-мĕш бригадăри ачасем çуртри выраççĕ. 11—16-мĕш бригадăри ачасем колхоза авăн çапма тухаççĕ. Бригадирсем ачасен ĕçкунĕсене тĕплĕн çырса пыраççĕ.

Колхоз ачасене вĕри апат пĕçерсе çитерет. Эпир, ачасем, шкулта та лайăх вĕренетпĕр, ĕçре те лайăх ĕçлетпĕр. Вĕренÿ çулĕ пуçланнăранпа шкулта пĕр ача та «плохо» паллă илмен.

А. ОРЛОВ.

Политпросвет учрежденисен ĕçне вăрçă вăхăтне тивĕçлĕ йĕркепе урăхлатса çĕнетмелле

Халăхсен аслă çулпуçĕ Сталин юлташ пирĕн пĕтĕм ĕçе вăрçă вăхăтне тивĕçлĕ йĕркепе урăхлатса çĕнетмелле тесе кăтартса пани политпросвет учрежденисене те пĕтĕмпех тивет.

Обществăллă пурнăçра яланах пысăк вырăн йышăнса тăнă клубсен, вулав çурчĕсен, библиотекăсен, кинотеатрсен ĕçĕ вăрçă вăхăтĕнче темиçе хут ытларах ÿсет.

Чылай çĕрти колхоз клубĕсемпе вулав çурчĕсем тата хĕрлĕ кĕтессем агитациллĕ ĕçĕн боевой пункчĕсем пулса тăчĕç. Вĕсем ĕççыннисем хушшинче политикăллă пысăк ĕç туса пыраççĕ, халăхăн революциллĕ тимлĕхне татах та ытларах çĕклеме пулăшаççĕ, ĕççыннисене юратнă тăван çĕршывăн ирĕклĕхĕпе чыслăхĕшĕн алла хĕçпăшал тытса кĕрешме татах та ытларах хавхалантараççĕ.

Первомайски района кĕрекен Турханти колхоз клубĕнче кашни кун кăнтăрлахи апат вăхăтĕнче тата каçхине, ĕç пĕтнĕ хыççăн, политинформацисем туса ирттереççĕ. Кунта юлашки хыпарсене, Совет Информаци Бюровĕ пĕлтернисене вулаççĕ. Çĕнĕ хаçатсем çакма клубра витрина тунă. Клуб çумĕнчех ПВХО кружокĕ, пушартан сыхланас тĕлĕшпе ĕçлекен кружок, санитари дружинин звенисем ĕçлеççĕ.

Сĕнтĕрвăрри районне кĕрекен Камавăри вулав çурчĕ ирхине 7 сехетрен пуçласа çĕрле 12 сехетчен ĕçлет. Кунта калаçусем туса ирттереççĕ, пĕрле пухăнса радио итлеççĕ, хаçатсем вулаççĕ. Каçхине радиопа Совет Информаци Бюровĕн пĕлтерĕвĕсене панă чухне халăх уйрăмах нумай пухăнать. Вулав çурчĕ çумĕнче ГСО кружокĕ ĕçлет, унта хĕрсенчен 40 çын çÿрет. Çавăн пекех ПВХО кружокĕ те аван ĕçлет. Вулав çурчĕ агитаторсене, хаçат вулавçисемпе беседчиксене литературăсем парса пулăшать. Вулав çурчĕн заведующийĕ Забродин юлташ хăйĕн ĕçне юратса туса пырать.

Сĕнтĕрвăрри районĕнчи Макаç вулав çурчĕ ĕççыннисем хушшинчи агитациллĕ-массăллă ĕçе аван йĕркелесе, ялсоветне хуçалăхпа политикăллă задачăсене пурнăçа кĕртме пулăшса пырать. Вулав çурчĕн заведующийĕ, Осоавиахим пуçламĕш организацин председателĕ пулса тăрса, колхозниксене çар ĕçне вĕрентессине лайăх организациленĕ.

Республикăн чылай районĕсенче вулав çурчĕсем çуллахи вăхăтра хăйсен ĕçне хире, колхозниксем ĕçленĕ çĕре куçарчĕç. Вĕсем колхозниксене уйхирти тырпула хăвăртрах пухса кĕртес ĕçе мобилизацилеççĕ; кану вăхăчĕсенче Совет Информаци Бюровĕн пĕлтерĕвĕсене, отечественнăй вăрçă фронтĕнчен килекен хыпарсене, боевой эпизодсене вуласа параççĕ, стена хаçачĕсене йĕркеллĕн кăларса тăраççĕ.

Колхоз клубĕсемпе вулав çурчĕсенче нумайĕшĕсенче производствăри çитĕнÿсене кăтартса памалли хăмасем тунă, çав хăмасем çине производство планĕсене, ăмăрту договорĕсене мĕнле пурнăçа кĕртсе пыни çинчен çыраççĕ, паллă стахановецсемпе ударниксене кăтартса параççĕ.

Чылай пысăк ĕçсем туса пыраççĕ районри тата ялти библиотекăсем. Районсенчи библиотекăсем район центрĕнчен аякра ларакан колхозсем валли куçса çÿрекен библиотекăсем организацилеççĕ, мĕнле кĕнекесем вуламаллине кăтартса списоксем туса яраççĕ, колхозниксем хушшинче илемлĕ литература произведенийĕсене вуласа сÿтсе яваççĕ, кĕнеке выставкисем, çар кĕтесĕсем организацилеççĕ.

Анчах клубсемпе вулав çурчĕсенчен хăйсен ĕçне вăрçă вăхăтне тивĕçлĕ йĕркепе пурте мар-ха урăхлатса çĕнетнĕ. Хăшпĕр районсенчи политпросвет учрежденисенче хальхи вăхăтра пулма кирлĕ хĕрÿллĕх сисĕнмест.

Мĕнпур политпросвет работниксен ĕçне халĕ тĕпренех урăхлатса çĕнетмелле. Вулав çурчĕсен, клубсемпе библиотекăсен пĕтĕм ĕçĕ-хĕлĕ пĕр задачăна — совет халăхĕн отечественнăй аслă вăрçăри задачине пăхăнса тăмалла.

Политпросвет учрежденисенчи работниксем, партири тата партире тăман большевиксем, хăйсен хальхи вăхăтри ответлă ĕçне чĕререн туйса илме тивĕçлĕ. Ĕççыннисене вĕсен отечественнăй аслă вăрçăн тĕллевĕпе задачисем çинчен ăнлантарса памалла, мĕнпур ĕççыннисене тискер тăшмана çапса аркатас ĕçе мобилизацилемелле. Фашистла çынçиенсем Европăри оккупациленĕ çĕршывсенче тата хăйсем вăхăтлăха тытса илнĕ совет районĕсенче тăвакан тискер ĕçсем çинчен каласа парса, ĕççыннисен чĕринче фашизма курайманлăха татах та ытларах хăватлантармалла.

Ирĕклĕхе юратакан халăхсемпе государствăсен фашизма хирĕçле вăйĕсем ÿссе пынине, пирĕн паттăр Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флочĕ гитлерла йыткĕтĕвĕсене хирĕç паракан отпор çирĕпленсех пынине конкретлă примерсемпе кăтартса памалла. Хĕрлĕ Çар боецĕсемпе командирĕсен паттăр ĕçĕсемпе мĕнпур халăха паллаштармалла, ĕççыннисен чĕринче тăван çĕршыва юратас кăмăл-туйăма ÿстерсе пымалла. Совет патриотизмĕн кăмăл-туйăмне, тискер тăшмана хирĕç хаяр курайманлăхпа тăрса çапăçас кăмăл туйăма татах та ытларах хăватлантармалла.

Клубсенче, библиотекăсенче, вулав çурчĕсенче кулленхи политинформаци ĕçне лайăх йĕркелени кирлĕ. Партипе правительство решенийĕсене ĕççыннисем патне çийĕнчех çитермелле. Коллективлăн радио итлес, хаçатсем вулас ĕçе кулленхи йăлана кĕртмелле.

Çавăн пекех нагляднăй агитаци майĕсемпе те: лозунгсемпе, плакатсемпе, фото-газетăсемпе, выставкăсемпе, витринăсемпе т. ыт. те туллин усă курма пĕлни кирлĕ.

Клубсемпе вулав çурчĕсен, кинотеатрсен хальхи вăхăтра оборонăллă кинокартинăсем, фашизма хирĕçле фильмсем кăтартас ĕçе организацилемелле, драмкружоксен ĕçне вăйлатмалла, оборонăллă темăсемпе массăллă концертсем, художествăллă вечерсем туса ирттермелле.

Ĕççыннисене политикăллă ыйтусем çинчен ăнлантарса панипе пĕрлех, политпросветработниксен, агитаторсен халăх хушшинчи пуçаруллăха аталантарса пымалла, фронта пулăшу пама ĕççыннисен практикăллă ĕçне организацилемелле. Тыла çирĕплетни — вăл фронтри çĕнтерĕвех туптани пулать.

Вулав çурчĕсен, клубсен, библиотекăсен ĕçĕ предприятисемпе колхозсенчи производствăна хăватлантарма, фронта валли ытларах продукци пама, стахановецсен йышне ÿстерме, тырпул пухса кĕртес ĕçе васкатма, государство умĕнчи обязательствăсене хăвăртрах татма пулăшмалла.

Ĕçлеме пултаракан çынсене пурне те паянхи хĕрÿллĕ ĕçе хутшăнтарассишĕн, çĕршыв оборонин фондне тăвас ĕçе мĕнпур гражданăсене хутшăнтарассишĕн агитацилемелле.

Халĕ ака ĕççыннисен çĕнĕ пуçаруллăхĕ сарăлса пырать. Республикăри рабочисемпе колхозниксем, халăхсен аслă çулпуçĕ Сталин юлташ Хĕрлĕ Çара пур майсемпе те пулăшма чĕнсе каланине ответлесе, отечественнăй вăрçă фронтĕнчи боецсем валли ăшă тумтирсем хатĕрлесе пама тытăнчĕç. Паллах, агитациллĕ ĕçĕн вучахĕсем пулса тăракан политпросвет учрежденийĕсем государствăн çакă питех те пысăк ĕçĕ умĕнчен иртсе кайма пултараймаççĕ. Вĕсен çак ĕçе чи малтан хутшăнмалла.

Клубсем тата вулав çурчĕсем çумĕнче оборона кружокĕсен ĕçне лайăх йĕркелемелле, ĕççыннисене сывлăшран килсе тапăннинчен тата химиллĕ тапăнуран сыхланмалли правилăсене тĕплĕн ăнлантарса памалла.

Хальхи вăхăтра совет гражданĕсен политикăллă активлăхĕ пысăк. Вĕсем пуринпе те интересленеççĕ. Вулав çуртне, клуб заведующийĕ патне чылай ĕççыннисем тĕрлĕ ыйтусене ыйтса пĕлме пыраççĕ. Политика, çарпа оборона ыйтăвĕсем тăрăх справкăсем парас ĕçе чăннипех те тĕплĕн организацилемелле. Çакна тума вулав çурчĕпе клуб заведующийĕсен пур ыйтусене те хăйсен тĕплĕн пĕлсе тăни кирлĕ.

Отечественнăй вăрçă кунĕсенче кашни политпросветработник çулăмлă агитатор кăна мар, вăл çав вăхăтрах тăван çĕршывшăн çапăçакан боец та пулса тăма тивĕçлĕ.

Д. ТАЛДЫКИН.

ВКП(б) Чăваш Обкомĕн пропаганда отдел заведующийĕн заместителĕ.

Пионерсемпе шкул ачисен пархатарлă ĕçĕсем

Пĕтĕм Совет халăхĕ хамăрăн тăван çĕршыва сыхлама гитлерла çĕлен-калтасене хирĕç çĕкленчĕ. Пионерсемпе шкул ачисем те çак вăхăтра ахаль лармаççĕ. Вĕсем те урса кайнă тăшмана çапса çĕмĕрме Хĕрлĕ Çара вăй çитнĕ таран пулăшма тăрăшаççĕ.

Шупашкар хулинчи 350 вĕренекен çулла Çĕрпÿпе Пăрачкав районĕсенчи колхозсемпе совхозсенче ĕçлерĕç. Уйрăм вĕренекенсем, сăмахран, Т. Леонтьева, Кошелев, Корнилова, Р. Филиппова, В. Гусев (7-мĕш шкул), Архангельская, Г. Владимирова (2-мĕш шкул), Р. Александрова (1-мĕш шкул) нормăна 180—200 процент тултарса пычĕç.

Çĕрпÿ районĕнче ĕçленĕ 1-мĕш номерлĕ шкулта вĕренекенсене лайăх ĕçленĕшĕн шкул директорĕ приказ урлă тав тунă.

Колхозсемпе совхозсенче ачасем агитмассăллă ĕçе лайăх йĕркеленĕ. Вĕсем колхозниксемпе рабочисене хаçатсем вуласа панă, калаçусем ирттернĕ, Совет Информаци Бюровĕнчи сводкăсемпе паллаштарнă, хăйсен пултарулăхне кăтартнă.

Хулари 20 комсомолец-вĕренекенсем трактористсемпе комбайнерсен курсĕнчен вĕренсе тухса, районсене уборкăра ĕçлеме кайса килчĕç. Вĕсен хушшинче пĕр тăван Пельцихсем (6-мĕш шкул), Миронов, Любимов (7-мĕш шкул) тата ыттисем те.

Пионерсемпе шкул ачисем тимĕр-тăмăр пухас тĕлĕшпе нумай ĕçлерĕç. Кашни шкултах уйрăм бригадăсем организациленĕ. Сăмахран, 2-мĕшпе 7-мĕш шкулсенче 4-шар бригада ĕçлерĕç. Паянхи куна 40 тонна тимĕр-тăмăр пухнă. Уйрăмăнах Рита Фадеева (2-мĕш шкул), Зоя Загулява, Жанна Иванова (7-мĕш шкул), Галя Александрова (1-мĕш шкул), Лида Сычева (6-мĕш шкул), Нина Касаткина, Зина Никитина (4-мĕш шкул) бригадисем аван ĕçлерĕç.

Тимĕр-тăмăр пухасси хулара халĕ те пырать. Унсăр пуçне пионерсемпе шкул ачисем эмел кĕленчисем пухма тытăннă, 4000 штука пухнă та ĕнтĕ. Ку тĕлĕшпе Бобяк (4-мĕш шкул), Офицеровăпа Фролова (7-мĕш шкул), Коржавинăпа Нефедова (3-мĕш шкул) бригадисем уйрăмăнах тăрăшса ĕçлеççĕ.

Пионерсемпе шкул ачисем Хĕрлĕ Çара кайнисен çемьисене пулăшаççĕ. 1-мĕш номерлĕ шкулта 8-мĕш класра вĕренекен Муза Туймедовăпа Мая Калиновская пионеркăсем икĕ çемьене шефа илнĕ. Унта вĕсем ачасене пăхаççĕ, шыв ăсса килсе параççĕ, пурăнакан пÿлĕме тирпейлеççĕ, базара кайса çимелли продуктсем илсе килеççĕ. 7-мĕш шкулта вĕренекен Катя Павлова çуллахи вăхăтра фронта кайнисен семьинчи ачасене, амăш ĕçре чухне, хăйсем патне илсе юлса пăхнă. Кун пек примерсем хулара сахал мар.

Пионерсемпе шкул ачисем Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли парнесем пухаççĕ.

Пионерсемпе шкул ачисем пулса иртнĕ воскресниксенче хастарлă ĕçлерĕç. Шкулсене вĕренÿ çулне хатĕрленсе çитме нумай пулăшрĕç: килкартисене тасатрĕç, вутă татрĕç, кивĕ нагляднăй пособисене юсарĕç.

Çуллахи каникул вăхăтĕнче кайса, фронта пулăшас тĕлĕшпе тăрăшса ĕçленĕ хыççăн, пионерсемпе шкул ачисем парта хушшине ларса вĕренме тытăнчĕç. Халĕ ĕнтĕ вĕсен задачи — кашни предметпах программăри материала лайăх ăнланса илесси, «хорошо» тата «отлично» вĕренесси. Унсăр пуçне, кашни ученикăн вăрçă ĕçне вĕренмелле. Пушă вăхăтра пархатарлă ĕçпе фронта пулăшмалла.

Пăрачкав районĕнче пионерсемпе шкул ачисем хăйсем тăван çĕршыва юратнине, фронта пулăшма хатĕр тăнине ĕçпе кăтартаççĕ.

Çуллахи каникул вăхăтĕнче ачасем колхозсене ăнса пулнă тырра пуçтарса кĕме уборкăра пулăшрĕç. Халĕ, вĕренÿ çулĕ пуçланнă пулин те, ачасем колхозра ĕçлессине пăрахмаççĕ.

Сентябрĕн 2-мĕшĕнче Пăрачкаври вăтам шкулта вĕренекенсем 80 çын уроксем хыççăн «Передовик» колхозăн уйхирне тухса, 12 пин кĕлтене пуçтарса çĕмел тунă.

Сентябрĕн 3-мĕшĕнче вĕсем каллех педучилищĕре вĕренекенсемпе пĕрле «Передовик» колхоза çĕмел тума, авăн çапма, йĕтĕн татма пулăшнă.

Шадрихинăри пуçламĕш шкулта вĕренекенсем те уроксем хыççăн колхоза пулăшма ĕçе тухаççĕ. Сентябрĕн 3-мĕшĕнче вĕсем 3 пин çурăм йĕтĕн татса панă. Унсăр пуçне, ачасем Хĕрлĕ Çар боецĕсем патне парне хатĕрлеççĕ. Воскресникре ĕçлесе тупнă укçапа çăм илсе ăшă носкисем, перчаткăсем, алшишсем çыхаççĕ. Пăрачкав райцентрĕнчи комсомол активĕ Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли кĕпе-йĕм çĕлесе посылка хатĕрлет.

Е. В.

Вĕренекенсем колхозсене пулăшаççĕ

ВĂРМАР. Пысăк Енкассинчи вăтам шкулта вĕренекенсем колхоза час-часах пулăшаççĕ. Нумай пулмасть 115 вĕренекен колхоз уйхирне тухса 4 гектар çинчи тырра вырса пуçтарчĕç. Ĕçре вĕсене ВЛКСМ комитечĕн секретарĕ В. Мясникова юлташ ертсе пырать. Вăл ертсе пынипех 45 вĕренекен сентябрĕн 10-мĕшĕнче колхоза силос хывма пулăшрĕç.

Вăрмарти вăтам шкулта вĕренекенсем те колхозсене пулăшаççĕ. Челкассинчи колхозра ĕçлекен шкул ачисен бригади уйрăмăнах аван ĕçлет.

СТЕПАНОВ.

Рузвельт конгреса янă послани

ВАШИНГТОН, сентябрĕн 16-мĕш. (ТАСС). Рузвельт конгреса послани янă, çав посланире вăл аренда шучĕпе е кивçен хĕçпăшал парасси çинчен 183 кун каярах йышăннă закона пурнăçа кĕртес ĕç мĕнле пыни çинчен пĕлтернĕ. 167 кун каярах, тенĕ посланире, конгресс агрессие хирĕç тăракан çĕршывсене пур тĕрлĕ материаллă пулăшу та парас политикăна пурнăçа кĕртес ĕçе валли 7 миллиард доллар ассигнацилерĕ. Çак хисепрен 6,25 миллиардне тĕрлĕ материалсем илнĕ çĕре валеçнĕ те ĕнтĕ. 3,5 миллиард долларлăх ытла заказсем туса контрактсем йĕркеленĕ, сывăх вăхăтсенче мĕнпур 7 миллиард долларĕ çине контрактсем тăваççĕ. Эпир паракан пулăшу кунран-кун ўссе пырать. Продовольстви, хурçă, машинăсем, орудисем, самолетсем ытларах та ытларах хисеппе ярса пыратпăр. Агрессие хирĕç тăракан çĕршывсене пулăшас ĕç аренда шучĕпе е кивçен хĕçпăшал парасси çинчен тунă закон тăрăх материалсем панипех чарăнса тăмасть. Кунсăр пуçне, çўлте кăтартнă закона йышăниччен Англипе ытти çĕршывсем хушшинче вырнаçтарса тухнă заказсем тăрăх та океан урлă чылай материалсем ăсататпăр. Америкăри Пĕрлешўллĕ Штатсем Англисĕр пуçне, Китая тата Голланди Индине пулăшу панă. Нацистсем оккупациленĕ çĕршывсен эммитрацири правительствисем те США пулăшăвĕпе усă курăççĕ. Хĕвеланăç полушарине хўтлес ĕç аренда шучĕпе е кивçен хĕçпăшал парас программăн тĕп никĕсĕ пулса тăрать. Америкăри Пĕрлешўллĕ Штатсем Исландине тĕреклетсе пыраççĕ, çавăн пекех тата Центртипе Кăнтăрти Америкăн çĕршывĕсене материаллă пулăшу памалли анлă программăна та пурнăçа кĕртсе пыма тытăннă ĕнтĕ.

Вырăс халăхĕ паттăррăн кĕрешни нацистсен вăрçă машинине хирĕç тăракан мĕнпур халăхсене питех те пысăк пулăшу пани пулса тăрать. Вырăс халăхĕ çавăн пек хирĕç тăрса кĕрешни нацистсен планĕсене пĕтĕмĕшпех аркатса ячĕ, нацистсем никам çĕнтереймен вăйлă тесе калакан юмаха сирсе ячĕ. Пирĕн правительство, Российăна халех кирлĕ материалсене парас тесе, мĕнпур вăйне хурса тăрăшать. Материалсем тăратас ĕçе васкатса, Америкăран каякан материалсене кирлĕ çĕре хăвăртрах çитерес ĕçе организацилесе, эпир питех те пысăк фронт пулса тăракан вырăссен фронтне тĕреклетес интересcемшĕн ĕçлетпĕр. Совет правительстви Америкăри Пĕрлешўллĕ Штатсенче материалсене сутăн илессине хăйĕн средствисемпе, хăйĕн суту-илў енĕпе ĕçлекен яланхи агентстви урлă туса пырать.

Америкăри Пĕрлешўллĕ Штатсен халăхĕ пĕлет, — тенĕ малалла посланире, — эпир гитлеризм пуçпулса тăнине пăхăнакан тĕнчере пурăнма пултараймастпăр. Хĕвеланăç полушарине хўтлеме хăватлă оборона туса пырас, нацистла агрессие тата пусмăрлăха хирĕç кĕрешекен çĕршывсене вĕçĕ-хĕррисĕр материаллă пулăшу парса пырас политикăна — хăйĕн çакă çирĕп те улшăнми политикине Америкăри Пĕрлешўллĕ Штатсем тĕнче умĕнче пĕлтерчĕç. Çак пулăшăва эпир ырă тăвас, кăмăл тăвас шутпа мар, Америкăна хўтлемелли средство вырăнне хурса парса пыратпăр.

Иран шахĕ хăйĕн престолĕнчен тухнă

ЛОНДОН, сентябрĕн 16-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви çапла пĕлтерет: Тегеранри радио пĕлтернĕ тăрăх, Иран шахĕ хăйĕн престолĕнчен тухнă, унăн вырăнне йышăнма тивĕçлĕ çын хăйĕн ывăлĕ пулса тăрать.

Шах хăйĕн вырăнĕнчен тухни çинчен Иран меджлисĕн паян ирхине пулса иртнĕ чрезвычайнăй ларăвĕнче пĕлтернĕ.

Иранра политикăллă çĕнĕ требованисем кăларса тăратнă

ТЕГЕРАН, сентябрĕн 16-мĕш. (ТАСС). Ĕненме тивĕçлĕ вырăнсенчен илнĕ сведенисем тăрăх, Тегеранри малта пыракан культурăллă çынсем хушшинче прогрессивлă политикăллă хăшпĕр требованисем пысăккăн саралнă, çав требованисене шах хăйĕн вырăнĕнчен тухнă хыççăн Иранра пулса тăнă çĕнĕ обстановкăна пула кăларса тăратаççĕ. Çав требованисем халăха меджлиса суйлама право парасси, вырăнти самоуправленин никĕсĕсене туса хурасси, халăх çине хунă йывăр налогсене çăмăллатасси патне илсе пыраççĕ. Çак требованисем пурнăçа кĕме пултараççĕ, тесе шутлаççĕ.

Виçĕ державăн Мускаври канашлуне хутшăнакан Англи делегацин составĕ

ЛОНДОН, сентябрĕн 16-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, ĕнер Англи правительстви çакăн пек пĕлтерў пичетлесе кăларнă: «Мускава каякан Англи делегацине лорд Бивербрук ертсе пырать. Делегаци составне çаксем кĕреççĕ: Англин халĕ Мускавра пурăнакан çар миссин членĕсем, миссин пуçлăхĕ генерал-лейтенант Мэсон Макфарлан, контр-адмирал Майлс тата вице-маршал Кольер. Делегаци членĕсене,—вĕсем Англирен Бивербрукпа пĕрле тухса каяççĕ,—çаксене уйăрнă: авиаци министерствин парламент секретарĕ капитан Бальфур, Черчилĕн личнăй штабĕн руководителĕ генерал-майор (генерал-лейтенант обязанноçĕсене тăваканĕ) Хастингс Измэй тата имперски генеральнăй штаб начальникĕн заместителĕ генерал-майор Макриди.

Мускава кайма тухнă Америка делегацин çак членĕсем Лондона пырса çитнĕ: делегаци пуçлăхĕ Гарриман, отставкăри адмирал В. Стандли, генерал-майор Д. Бэрнс тата çар промышленноçне ертсе пырас тĕлĕшпе ĕçлекен комитетăн представителĕ В. Батт».

Болгари халăхĕ Совет Союзне тăванла юратать

СОФИЯ. (ТАСС). Фашистла Германия Совет Союзĕ çине ултавлăн пырса тапăнни Болгари халăхĕн йышлă массисене питех те тарăхтарса янă. Патшана, министрсен, парламент депутачĕсен, хаçатсен редакцийĕсен адресĕпе йышлă çырусем килсе тăраççĕ, çав çырусенче тĕрлĕрен профессиллĕ тата обществăллă положенинче тăракан çынсем пурте фашистла вăр-хурахсене питлесçĕ тата тĕрĕс ĕçшĕн кĕрешекен Совет Союзне хăйсем чунтан юратнине пĕлтереççĕ. Пур çырусенче те пĕр шухăшлă пулса: фашистла Германия Болгари халăхне вырăс халăхне хирĕç çапăçтарма хăтланни арканса кайĕ, тесе пĕлтереççĕ, мĕншĕн тесен, Болгари халăхĕ вырăс халăхне тăванла кăмăлпа юратать.

Болгари халăхĕн тĕрлĕ сийĕсен представителĕсем Совет Союзне çырнă темиçе пин çырусенчен хăшпĕрисен сыпăкĕсене пичетлетпĕр.

* * *

«Хаклă юлташсем! Фашизма пĕтĕмпех çĕмĕрсе тăкиччен эпир сирĕнпе пĕрле. Эпир çĕнтермелле, мĕншĕн тесен пирĕн ĕç—тĕрĕс ĕç».

(Студентсен группи).

«Тĕнчери прогресăн тăшманне—Германи фашизмне хирĕç геройла кĕрешекен Хĕрлĕ Çара тата пĕтĕм совет халăхне саламлатпăр, эсир çĕнтерессине, вăл çĕнтерў пирĕн çĕнтерў пулса тăрассине шанса тăратпăр. Тăвансем! Пирĕн правительствăри çынсем пире сире хирĕç пыракан вăрçа кĕртсе ярасшăн. Çакăн пек пулас пулсан, хамăр тăван славянсене тата Хĕрлĕ Çара хирĕç эпир пĕр пуля та кăларса ярас çуккине ĕненсе тăрăр.

Мухтавлă Хĕрлĕ Çар, авиаци тата флот сывă пулччăр! Совет халăхĕ тата унăн çулпуçĕ Сталин юлташ сывă пулччăр!»

(Рабочисен группи).

«Эпир, хресченсен группи, сирĕн правительство Германи фашизмне çĕмĕрсе тăкма мерăсем йышăннине пĕтĕмпех хапăлласа йышăнатпăр. Совет халăхĕн кĕрешĕвĕ пĕтĕм тĕнчери тĕрĕслĕхшĕн тата чăнлăхшăн, малта пыракан этемлĕхĕн телейĕшĕн пыракан кĕрешў пулса тăнине эпир пĕлетпĕр. Çавăнпа та çак кĕрешўре, хамăрăн пурнăçа шеллемесĕрех, эпир пулăшу парăпăр».

(Хресченсен группи).

«Германипе Совет Союзĕ хушшинчи вăрçă çавтери хăрушă вăйпа кĕрлесе тăракан канăçсăр кунсенче кунта, Болгарире, шовинистсемпе фашистла пресса, вăрçăн чăн-чăн сăлтавĕсемпе тĕллевĕсене пытарса тăрса, халăха улталаççĕ. Эпир, Болгари интеллигенцийĕ, вăл тĕллевсене пĕлсе тăратпăр, провокацие парăнмастпăр. Тăванла Совет Союзне тата унăн ирĕклĕ гражданĕсене хирĕç хамăр çапăçас çуккине эпир пĕлтеретпĕр. Вăрçă тата ăна чĕртсе яракан фашистсем тĕп пулччăр!»

(Интеллигентсен группи).

«Германин «çиçĕм пек хăвăрт» çĕнтерĕвĕсем пур, тесе Болгари хаçачĕсем пире ĕнентересшĕн. Хаçатсен çак «юморĕ» ухмахла та кулăшла пулса тухать. Халăх Болгари пичетне бойкот турĕ. «Утро» хаçатăн тиражĕ 40 процент чакрĕ. Халăх Совет Союзĕн çĕнтерўне шанать, ăна урăхла ўкĕте кĕртеймĕн. Совет Союзĕнчи юлташсем, çак историллĕ тапхăрта пĕлсе тăрăр: эпир сирĕнпе, кирлĕ вăхăтра кирек мĕнле хакпа та пулăшăпăр.

Сывă пултăр никам та çĕнтерейми Хĕрлĕ Çар! Сывă пултăр Сталин юлташ!».

(Хĕрача).

«Пĕрлешсе вăя хурса фашизма пĕтерсе тăкăпăр. Пĕтĕм Болгари халăхĕ Хĕрлĕ Çар геройла кĕрешнине асăрхаса пырать».

(Учитель).

«Мускава яланах итлетĕп. Хĕрлĕ Çар çĕнтерессине шанса тăратăп. Хăватлă тăван Совет Союзне хирĕç кĕрешекен çын пирĕн хушăра пĕрре те пулмĕ, Совет Союзĕ—кашни çын хăйне чăн-чăн çын пек ирĕклĕх туйса пурăнакан пĕртен-пĕр çĕршыв пулса тăрать».

(Софи хулинчи нумай хĕрарăмсен ячĕпе).

«Эпир, Болгари салтакĕсем, хамăр постра тимлĕн тăратпăр, фашизма хирĕç хамăр полксене, дивизисене хускатса ярас саманта кĕтетпĕр. Болгари салтакĕсенчен сывлăх сунса саламланине йышăнăр. Сирĕн алăрсене чăмăртатпăр».

(Болгари салтакĕсем).

Вулав çурчĕ хальхи вăхăтра

ÇĔРПЎ. Лапракассинчи вулав çурчĕ (заведующийĕ Кузьмин юлташ) хăйĕн ĕçне вăрçă вăхăчĕ хушнă пек йĕркелесе пырать. Ĕççыннисем хушшинче агитаци ĕçне туса пыма вулав çурчĕн çирĕп актив пур. Актив шутне комсомол пуçламĕш организацин секретарĕ Г. Алексеев, ялсовет исполкомĕн председателĕ Г. Семенов, фельдшер А. Разумов, трахсестра И. Иванова, колхоз председателĕ А. Мочалов, учительсем А. Алексеев, П. Ермолаев т. ыт. юлташсем те кĕреççĕ.

Актив колхозниксене тăван çĕршывра, çавăн пекех, пĕтĕм тĕнчере пулса иртекен событисем çинчен ăнлантарса парать, оборона ĕçне вĕренет, самозащита группин звенисене ертсе пырать. Партипе правительствăн кăтартăвĕсене кунта пĕрине те сўтсе-явмасăр иртмесе ямаççĕ.

Колхозниксене юлашки хыпарсемпе, çĕнĕ хаçат-журналсемпе паллаштарас ĕçе аван организациленĕ.

Вулав çуртĕнче тĕрлĕрен картинăсемпе плакатсен, диаграммăсен витринисене, оборона ыйтăвĕсем тăрăх çырнă кĕнекесен выставкине организациленĕ.

Колхозниксемпе колхозницăсем вулав çуртне хаçат-журналсем вулама тата радио итлеме каçсеренех йышлăн çўреççĕ.

Агитациллĕ-массăллă ĕçе аван йĕркелени колхозниксене уйхирте тухăçлăн ĕçлеме пулăшать. Ялсовета кĕрекен колхозсем уйхир ĕçĕсене вăхăтра та пысăк пахалăхпа вĕçлеççĕ, государство умĕнчи обязательствăсене срокчен татса пыраççĕ. Çавăн пекех оборона ĕçне те вăйлатаççĕ. Паянхи куна колхозниксем 450 килограмм тимĕр-тăмăр пухса пачĕç, кашни кил умнех хăйăр тата шыв хатĕрлесе лартнă. Колхозра хурал тăрассине вăйлатнă.

Лапракассинчи вулав çурчĕ вăрçă вăхăтĕнчи агитациллĕ-массăллă ĕçе вăйлатсах пырать.

Гр. ПЕТРОВ.

Итле, Советсен тăван çĕршывĕ! Итлĕр, Лондонри гражданĕсем!

Ленинградран панă радиопередача

Сентябрĕн 16-мĕшĕнче Ленинградран черетлĕ радиопередача панă. РСФСР Верховный Совечĕн халăх ополченийĕн речĕсенче тăракан депутачĕ Кропачева юлташ тата дружинница Анна Кравцова выступленийĕсем хыççăн, çак кунсенче Британири радиовещани компанийĕнчен илнĕ салам пирки вырăс тата англичан чĕлхисемпе ответ панă.

«Итле, Лондон. Итлĕр, Лондонри гражданĕсем. Ленинград калаçать.

Сире, хаклă тусăмăрсем, боевой саламшăн пĕтĕм чĕререн тав тăватпăр. Пирĕн пĕтĕмĕшлĕ тăшмана хирĕç—нацистла Германие хирĕç хăюллăн çапăçакан сирĕн паттăр летчиксем, моряксем, салтаксем тăвакан хăюллă ĕçсенчен эпир савăнса тĕлĕнетпĕр.

Айăпсăрах тăкнă юншăн, Лондон, Ковентри, Ливерпуль, Мускав, Варшава, Ленинград, Киев çине пырса тапăннисемшĕн эпир тăшмана хĕвеланăçĕнчен те тата хĕвелтухăçĕнчен те хаяррăн тавăрăпăр, тата Англипе совет халăхĕ пĕрле тăрăшнипе гитлерла юнлă тиранине çĕмĕрсе тăкса пĕтерсе хурăпăр, Европăри халăхсене выçлăхран тата пусмăрлăхран хăтарăпăр.

Урса кайнă тăшман пирĕн вăя, эпир çĕнтерў тăвассине шанса тăнине пусарса лартма пултараймасть. Тăшман бомбăсем килсе пăрахни çине хирĕç виçĕ хут вăйлăрах çапса ответлĕпĕр. Юншăн—юнпа, вилĕмшĕн—вилĕмпе тўлĕпĕр.

Хальхи вăхăтра Ленинграда хўтлекенсем пурте фашистла ордасене хирĕç хăюллăн та çирĕппĕн çапăçаççĕ. Тăшмана аркатма тата пĕтерсе тăкма эпир татăклăн хатĕр тăратпăр. Çапăçу самантĕнче эсир туслăн ăшă сăмах калани пирĕн вăйсене ўстерет.

Англипе Совет Союзĕн салтакĕсем, летчикĕсем, морякĕсем тата Великобританипе Совет Союзĕнчи мĕнпур гражданĕсем çапăçура туслă пулни сывă пултăр!». (ТАСС).

Орел хулинчи хĕрарăмсен фашизма хирĕçле митингĕ

Орел хулинчи хĕрарăмсен фашизма хирĕçле митингĕ пысăк çĕкленўпе иртрĕ.

Митинг участникĕсем тăвăллăн алă çупса Сталин юлташ патне саламлă телеграмма янă. Çавнашкалах вĕсем Орел хулинчи тата облаçри мĕнпур хĕрарăмсем патне çыру çырнă. Çырура çапла каланă:

— Çĕнĕ профессисене тата çар ĕçне вĕренсе алла илĕр, ĕç тухăçлăхне пĕрмаях ўстерсе пырăр. Тырпула пĕр пĕрчĕ юлмиччен пуçтарса кĕртĕр. Хĕрлĕ Çар воинĕсене пулăшăр, вĕсемшĕн амăшĕ ывăлĕшĕн тăрăшнă пек тăрăшăр! Тăшман ирсĕр ĕçсем тăвассинчен хытăрах сыхланăр! Шпионсемпе диверсантсене тăрă шыв çине кăларăр! Хăравçăсене питлĕр! Совет çыннисен юнĕшĕн, ялсене пĕтернĕшĕн тăшмана пĕр хĕрхенмесĕр тавăрăр! Тăшмана çапса аркататпăрах! (ТАСС).

СССР Наукăсен Академийĕнче

Сентябрĕн 15-мĕшĕнче СССР Наукăсен Академи президиумĕн черетлĕ ларăвĕ пулса иртнĕ.

Сейсмологи институчĕн ĕçĕсем çинчен унăн директорĕ Наукăсен Академин член-корреспонденчĕ П. М. Никифоров доклад туса панă. Вăл вăрçă пуçланнăранпа Совет Союзĕнчи сейсмически станцисем ĕçлеме пĕр кунлăха та чарăнман, тесе палăртнă. Государствăн 24 станцийĕ пĕр чарăнмасăр ĕçлеççĕ, вĕсем Мускаври Сейсмологи институчĕпе яланах çыхăну тытаççĕ.

Пĕтĕм тĕнчери наука умĕнчи хăйĕн обязательствисене пурнăçа кĕртсе пынипе пĕр вăхăтрах, Сейсмологи институчĕ хăйĕн наукăпа тĕпчев ĕçĕсене çĕршыв оборонине тĕреклетес задачăсемпе, чи малтанах сывлăшран килсе тапăнасран сыхланас тĕлĕшпе тăракан задачăсемпе çыхăнтарса пырать.

СССР Наукăсен Академин президиумĕ вăрçă вăхăтĕнчи условисенче институт лайăх ĕçлет тесе хакланă.

Ун хыççăн микробиологи, биохими институчĕсен доклачĕсене сўтсе-явнă.

(ТАСС).

БИБЛИОГРАФИ

Маршалăн пурнăçĕпе паттăр ĕçĕсем

Хĕрлĕ Çар руководителĕсен мухтавлă пурнăçĕпе, вĕсен тĕлĕнмелле паттăр ĕçĕсемпе халăха, пуринчен ытларах совет çамрăкĕсене, паллаштарасси отечественнăй аслă вăрçă кунĕсенче уйрăмах кирлĕ ĕç, пархатарлă ĕç пулса тăрать.

Çак кунсенче Чăвашсен государство издательстви И. Всеволожский çырнă «Семен Михайлович Буденный» ятлă кĕнекене* чăвашла куçарса пичетлесе кăларчĕ.

Çирĕм тăвата страницăллă пысăк мар кĕнекере Совет Союз Маршалĕн Буденный юлташăн геройла кунçулне ача чухнехинчен пуçласа паянхи куна çитиччен яр-уççăн кăтартса панă. Кĕнекене савăнмасăр, кăмăл çĕкленмесĕр вулама çук, вуласа тухнă хыççăн чĕрене темĕнле çĕнĕ хăват пырса кĕрет. Куç умне маршалăн богатырла сăн-сăпачĕ тухса тăрать.

Çĕрпўртре пурăнакан чухăн çемьерен тухса, С. М. Буденный мĕнпур тĕнчешĕн паллă полководец пулса тăни вăл пирĕн совет çĕршывĕнче кăна пулма пултаракан япала. Совет халăхĕ кăна çуратса ўстерме пултарать çавăн пек богатырьсене.

С. М. Буденный мĕн ачаранпах çар ĕçне юратнă. Вĕсен станицинче çамрăк казаксем пĕр пысăк плац çинче çар ĕçне вĕреннĕ. Пĕчĕк Буденный та ачасене пухса, вĕсенчен команда тунă, пысăккисене кура, вĕсене хăюллă казаксем пулма вĕрентнĕ.

Халăх маршалĕ хăйĕн халăхĕпе пĕрле, халăхăн революциллĕ вăрçинче çитĕнсе пырать. Совет влаçĕн малтанхи кунĕсенчен пуçласах халăх ирĕклĕхĕпе чыслăхĕшĕн çапăçма тытăнать. Буденныйăн хăйĕн станицинче çуралнă утлă отрячĕ малтан полк, унтан бригада, дивизи, корпус, корпусран часах вара рабочисемпе хресченсен пĕрремĕш утлă çарĕ пулса тăрать. Буденныйăн паттăр ĕçĕсем çинчен пĕтĕм Дон тăрăх, пĕтĕм çĕршыв тăрăх чап сарăлать.

Халăхсен аслă çулпуçĕ Сталин юлташ ертсе пынипе Царицына геройла хўтленĕ çĕрте Буденный хăйĕн мĕнпур талантĕпе паттăрлăхне кăтартать, çакăнта вăл хăйĕн пĕрремĕш орденне — Хĕрлĕ Ялав орденне илме тивĕçлĕ пулать.

Мирлĕ вăхăт çитсен Буденный юлташ тăван Хĕрлĕ Çара, уйрăмах хĕрлĕ конницăна малалла хăватлантарса пырас ĕçре хĕрўллĕн ĕçлет.

Халĕ отечественнăй аслă вăрçă кунĕсенче Совет Союзĕн Маршалĕ С. М. Буденный юлташ татах фронтра. Вăл—Кăнтăр-Хĕвеланăç фрончĕн Главнокомандующийĕ.

Чаплă маршал пурнăçĕ çинчен калакан çак пысăк мар кĕнекене кашни çын пысăк интереспа, пысăк хумханупа вуласа тухĕ. Чăвашла ăна пуриншĕн те ăнланмалла чĕлхепе лайăх куçарнă.

Чăвашгиза çакăн пек паха кĕнекесене—Хĕрлĕ Çарăн чаплă полководецĕсем çинчен калакан кĕнекесене ытларах та ытларах кăларма сĕнес пулать.

М. ВАСИЛЬЕВ.

---

*) И. Всеволожский. Семен Михайлович Буденный. Н. Васянка куçарнă. Чăвашгосиздат, 1941 ç.

Ударлă ĕçпе фронта пулăшаççĕ

Сĕнтĕрвăрринчи çĕвĕ çĕлекен артелĕн малта пыракан цехĕсем августри плана ытлашшипех тултарчĕç. Одеялосем хатĕрлекен цех (заведующийĕ Ф. Туров) август планне 109 процент, пир тĕртекен цех (заведующийĕ Ф. Гохнодел)—104 проц. тултарчĕç.

Август уйăхĕнче артелĕн çĕнĕ продукцисем туса кăлармалла пулнă. Çĕнĕ продукцисем туса кăларас ĕçе рабочисем хăвăрт вĕренсе, нормăсене 100 процент ытла тултарса пыма пуçларĕç. Сăмахран, А. Косарева, Бубнова юлташ нормăна 175 процент, А. Григорьева тата ытти юлташсем 125—150 проц. тултарса пыраççĕ.

Сентябрĕн 7-мĕшĕнчи воскресникре нумайăн ĕçленĕ, вĕсем 1200 тенкĕ ĕçлесе илсе оборона фондне панă.

Çавнашкалах «Крестьянский кузнец» артельре те ĕç тухăçлăхĕ куллен ўссе пырать. Кунта ĕçлекенсем пурте нормăна 110 процентран кая мар тултарса пыраççĕ. Нормăна 200 процент тултаракансен шучĕ кунран-кун ўсет. Вĕсен шутĕнче—Яковлев, Гордеев, Гвоздков т. ыт. юлташсем те. Кунта хĕрарăмсем те ĕç планне лайăх пурнăçласа пыраççĕ. Сăмахран, Анна Будникова ĕç планне 140 процент ытла тултарать.

Г. РЯБИН.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

Ютçĕршыв корреспонденчĕсен черетлĕ пресс-конференцийĕнче

Ютçĕршыв корреспонденчĕсен сентябрĕн 16-мĕшĕнче пулса иртнĕ черетлĕ пресс-конференцийĕнче Совет Информаци Бюровĕн начальник заместителĕ С. А. Лозовский юлташ Германи блокĕнче Венгрия мĕнле вырăн йышăнни пирки чарăнса тăнă.

— Венгрия, Румыния пекех,—тенĕ Лозовский юлташ,—Германи блокне ирĕксĕрлесе хăваласа кĕртнĕ çĕршывсен шутĕнче тăрать. Венгрин Совет Союзĕ умне мĕнле те пулин претензи тăратма сăлтав ытти кирек мĕнле çĕршывăннинчен те сахалтарах пулнă, çапах та, совет аэропланĕсем Венгри хулисенчен пĕрин çине бомбăсем пăрахнă тесе калакан провокациллĕ сăлтавсем шыраса тупса, Венгрия Совет Союзĕпе пулнă çыхăнусене татрĕ те хăйĕн войскисене ССР Союзне хирĕç ячĕ.

Венгри правительствин Германи умĕнчи лакейла хăтланăвĕсем нумай ĕмĕрсем хушши хăйĕн никама пăхăнманлăхĕшĕн нимĕçсене хирĕç кĕрешсе пынă Венгри халăхĕн традицийĕсене пăсаççĕ. Венгерецсен наци тĕлĕшĕнчен никама пăхăнманлăхне нимĕçсем чухлĕ никам та урăх хăратса тăман. Венгерецсемпе нимĕçсем хушшинче нумай ĕмĕрсем тăршшĕ пыракан кĕрешў литературăра, искусствăра тата Венгри халăхĕн мĕнпур политикăллă пурнăçĕнче тарăн йĕрсем хăварнă. Венгри çĕршывĕ Германие ялхуçалăх продукцисем тăратакан çĕршыв пулнишĕн кăна кирлĕ, Германия вара хăйĕн мĕнпур экономикăллă политикине Венгри индустрийĕн аталанăвне тытса чарас тата Венгрин ялхуçалăхне пуçĕпех Германи экономикине пăхăнтарас енĕпе туса пырать.

Муссолини хыççăн Гитлер хăй патне ставкăна хăйĕн Венгрири лакейĕсене Хортипе Бардошине чĕнсе илнĕ те вĕсене хĕвелтухăç фронтĕнчи шăтăка питĕрмешкĕн Венгрин мĕнпур çарне мобилизацилеме хушнă.

Венгрия тупăсем валли кўрекен ашкакайшăн компенсаци вырăнне Гитлер ăна мĕн пама пулса илĕртме пултарнă-ха? Вăл венгерецсене Трансильванин юлашки пайне, Румыни аллинче «ĕмĕрлĕхех» юлнăскерне, пама пулса илĕртнĕ. Гитлер çапла вара Трансильванирен Румыние те, Венгрие те хĕсмелли хатĕр туса хунă. Румынсене хавхалантарса тупă валли аш-какай ытларах илес тесе, Гитлер румынсене çурçĕр Трансильванине тавăрса пама пулать. Румынсем çителĕклĕ таран салтаксем парса тăмасассăн, Гитлер Трансильванин юлашки пайне румынсенчен туртса илсе венгерецсене парассипе хăратать. Çав Трансильванипех Гитлер венгерецсене хĕснĕ çĕрте те усă курать. Çапла Гитлер, Трансильванипе жонглер пек выляса тата икĕ çĕршывĕнчен те юлашки сĕткенсене ĕмсе пырса, румынсемпе венгерецсене улталаса пурăнать.

Венгрине алăра тытас тесе, Германия Венгрире пурăнакан 5,5 процент чухлĕ нимĕçсене государство ăшĕнче государство тунипе пĕр пулса тăракан правăсем пачĕ.

Венгри çарĕ фронтра пĕр хавхаланусăр çапăçать. Тыткăна лекнĕ венгерецсем Германия Венгри çĕршывне мĕнле чура туса хуни çинчен, Венгри халăхĕ Совет Союзне хирĕç вăрçасшăн пулманни тата халĕ те вăрçасшăн марри çинчен уççăнах калаççĕ. Венгри салтакĕсен шухăш-кăмăлĕсем тыткăна лекнисем кăтартса панинче тата вĕсен дневникĕсенче палăрса тăраççĕ.

Лозовский юлташ Венгри салтакĕсен шухăш-кăмăлĕсем мĕнлине тыткăна лекнисем кăтартса тата каласа панисене илсе çутатса парать. Вăрçăра тыткăна лекнисен заявленийĕсем питех те кăтартуллă пулса тăраççĕ. Вĕсем çакăн çинчен çирĕплетсе калаççĕ: нимĕçсене курайманни кашни венгерец чĕрине питех те тарăн кĕрсе вырнаçнă. Венгри халăхĕн XIX ĕмĕрĕн малтанхи çурринче пурăннă нациллĕ поэчĕ Шандор Петефи хăйĕн «Банус банк» сăввинче каланă çак сăмахсем паянхи пекех янăрамаççĕ-и вара:

Пур çĕрте те нимĕç ларнă,
Нимĕç ярса илнĕ.
Килĕнчех çав ют-карланкă
Туптăр хăйшĕн вилĕм.

Вĕççĕрех-çке тертлентерчĕç,
Чĕре çунчĕ вутсăр.
Йывăр—тет—хастар венгерец
Нимĕç кўнĕ пусмăр.

Вăрçăра тыткăна лекнисем каласа пани çакна кăтартса парать: венгерецсен пурнăçĕнче румынсен пурнăçĕнче мĕн пулса иртниех пулса пырать—нимĕç çар чаçĕсем хыçран пыраççĕ, вĕсем кам Совет Союзне хирĕç каймасть, кашнине персе пăрахассипе хăратаççĕ.

Çурçĕр Трансильванине тата Югославин пĕр касăкне илнĕ хыççăн, Венгри правителĕсен çăткăнлăхĕ тата ытларах асса кайнă. Халĕ ĕнтĕ официаллă пичет «аслă Венгри» çинчен çырма тытăнчĕ, çав «аслă Венгрин» талккишне Украинăн хăшпĕр облаçĕсемсĕр пуçне, Трансильванин ытти мĕнпур пайĕ те кĕмелле имĕш. Кунта Антонеску та ăна Гитлер туса пама пулнă «аслă Румыни» çинчен ĕмĕтленине тата çав «аслă Румынине» Çурçĕр Трансильванисĕр тума май çуккине шута илсен, Германи блокне хутшăннă çак икĕ участникăн чĕрисенче мĕнле «туслăхлă туйăмсем» çунса тăнине ăнланса илме йывăрах мар.

Румынипе Венгри хушшинчи çыхăнусем мĕн тери йывăрланса чăркăшланса пынине çакнашкал паллă факт кăтартса парать. Августăн 20-мĕшĕнчех-ха Бухарестри радиостанци çакăн пек пĕлтерў панă:

«Будапештри радио Венгри войскисем Украинăри геройла кĕрешĕве хутшăннă тесе пĕлтерет. Çак вăл суя япала. Венгри войскисем Украинăри кĕрешĕве пачах та хутшăнман».

Çакă вăл халлĕхе радио-тавлашу кăна-ха, анчах малашне, Германин çав çĕршывсенчи вăрçăллă-оккупациллĕ режимĕ хавшасан, венгерецсемпе румынсем хушшинче алла пур тĕрлĕ хĕçпăшал тытса мĕнле «тавлашу» пуçлассине тавçăрса илме пулать. Фашистла Германия юнлă калча пулса кăна шăтса тухма пултаракан вăрлăх акрĕ.

Хорти пуç пулса тăракан правительсен лакейла хăтланăвĕсемпе Венгри халăхĕ килĕшме пултарать тесе шухăшлани—вăл ирĕклĕхе юратакан Венгри халăхне пĕлменни пулĕччĕ.

Çапла Гитлер хăйĕн союзникĕсене, вĕсенчен пуканесем туса хурса, хăй аллине çавăрса илчĕ. Анчах та халăх массисем вăрçăшăн мар, Венгри халăхĕ хăйĕн сутăнчăк правителĕсене сирсе пăрахса, вăрçăран хăтăлма тата хăйне чура туса хунă нимĕç пусмăрçисене çапса çĕмĕрме çулсемпе майсем тупас вăхăт инçе юлман, çакăн пирки иккĕленмелли çук.

ЧУВАШСКАЯ КОНТОРА „ГЛАВКИНОПРОКАТ“
ВЫПУСКАЕТ НА ЭКРАНЫ РЕСПУБЛИКИ НОВУЮ МУЗЫКАЛЬНУЮ КИНОКОМЕДИЮ ПРОИЗВОДСТВА ЛЕНИНГРАДСКОЙ ОРДЕНА ЛЕНИНА КИНОСТУДИИ ЛЕНФИЛЬМ
АНТОН ИВАНОВИЧ СЕРДИТСЯ
Сценарий—К. ПЕТРОВА, Г. МУНБЛИТА.
Режиссер—засл. деят. искусств А. ИВАНОВСКИЙ.
Оператор—Е. ШАПИРО.
Композитор—Д. КАБАЛЕВСКИЙ.
Музыка из произведений БАХА, ГЕНДЕЛЯ, ГУНО.
В ГЛАВНЫХ РОЛЯХ: заслужен. арт. РСФСР Н. КОНОВАЛОВ, Л. ЦЕЛИКОВСКАЯ, П. КАДОЧНИКОВ, засл. арт. РСФСР А. ОРЛОВ, народн. артисты РСФСР В. ГАРДИН, С. МАРТИНСОН.
Выпуск ГЛАВКИНОПРОКАТ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕсен — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, дежурнăйăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин—0—23.
НТ 5570
Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 448. Ф. 6. э8 84 п. л.